

El recurs de cassació a Catalunya: La Llei 4/2012, de 5 de març i els seus criteris d'aplicació

Joan Manel Abril Campoy

Professor Titular de Dret Civil
Universitat Autònoma de Barcelona

Abstract

La Llei 4/2012, de 5 de març, del recurs de cassació en matèria de dret civil a Catalunya, va establir una nova regulació dels requisits de l'accés a la cassació davant del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya quan el motiu d'impugnació es fonamentava, sol o conjuntament amb altres, en una norma de l'ordenament civil català.

Aquesta norma processal catalana ha regulat de forma parcial el règim del recurs de cassació i ha estat desenvolupada per acords no jurisdiccionals de la Sala civil i penal del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya dels anys 2012 i 2013.

El present estudi s'adreça a aprofundir aquells extrems disciplinats a la llei i els problemes interpretatius que aquests plantegen, a la llum de la doctrina del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, del Tribunal Suprem i del Tribunal Constitucional, i tot tenint present la recent aparició dels criteris de la Sala primera del TS de 27 de gener de 2017. Així, s'analitzen les resolucions recurribles, les infraccions al·legables i l'única llera d'accés a la cassació davant el TSJC: l'interès cassacional. Finalment, s'estudien les relacions complexes, fruits del manteniment d'una solució provisional (DF.16 LEC) entre el recurs de cassació i l'extraordinari d'infracció processal.

The Law 4/2012, of 5 March, on the cassation appeal in matters of civil law in Catalonia, established a new regulation governing the requirements for access to cassation before the High Court of Justice of Catalonia (TSJC) when the grounds for challenge are founded, solely or jointly with others, on a rule in the Catalan civil ordinance.

This Catalan procedural rule partially regulates the regime of the cassation appeal and has been developed from non-jurisdictional resolutions by the Civil and Criminal Chambers of the High Court of Justice of Catalonia in 2012 and 2013.

This study is addressed to going more deeply into those points disciplined in the law and the interpretation problems that they raise, in the light of doctrine of the High Court of Justice of Catalonia, the Supreme Court and the Constitutional Court, while keeping in mind the recent appearance of criteria from the First Chamber of the Supreme Court, of 27 January 2017. Thus, the analysis goes into appealable resolutions, the infringements able to be alleged and the only course of access to cassation before the TSJC: the cassation interest. Finally, the study looks at complex relationships, the fruits of maintaining a provisional solution (DF.16 LEC) between the cassation appeal and the special appeal for a procedural infringement.

Paraules clau: Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, cassació, infracció processal, interès cassacional i admissió del recurs de cassació.

Title: The cassation appeal in Catalonia: Law 4/2012 of March 5 and its application criteria.

Key words: High Court of Justice of Catalonia, cassation, procedural infringement, cassation interest and admission of the cassation appeal.

Sumari

1. Previ
2. El recurs de cassació i la Llei 4/2012, de 5 de març
 - 2.1. Requisits d'accés a la cassació, infraccions al legables i resolucions recurribles
 - 2.2. Els criteris del Ple de la Sala Civil i penal de 22 de març de 2012 i 4 de juliol de 2013
3. L'interès cassacional com a pressupòsit per a accedir a cassació
4. La connexió entre el recurs extraordinari d'infracció processal i el de cassació: la pervivència de la solució provisional de la Disposició final 16 LEC
5. Conclusions
6. Taula de jurisprudència citada
7. Bibliografia

1. *Previ*

El recurs de cassació ha estat concebut com un mitjà d'impugnació extraordinari que cerca la unitat interpretativa de l'ordenament jurídic i la fixació de la jurisprudència¹.

Els mitjans d'impugnació i la seva classificació entre recursos ordinaris i extraordinaris, prové del Codi processal civil francès, del qual va fer trànsit al Codi de procediment civil italià. I aquesta delimitació entre recursos extraordinaris i ordinaris va passar a la Llei d'enjudiciament civil de 1855². La vigent Llei d'enjudiciament civil de 7 de gener de l'any 2000 (BOE núm. 7, de 8.1.2000) (en endavant LEC) qualifica d'extraordinaris tant el recurs extraordinari d'infracció processal (arts. 468 i ss) com el de cassació (DF16)³.

A Catalunya, l'existència i l'estructura d'un recurs com el de cassació fou desconeguda. No fou sinó per influència del dret civil francès que es va introduir el recurs de cassació a la Llei d'Enjudiciament civil de 1855 i que va esdevenir aplicable al territori català.

En efecte, abans del règim instaurat pel Decret de Nova Planta de 16 de gener de 1716, el Tribunal de darrera instància a Catalunya era la Reial Audiència de Catalunya i les resolucions judicials que dictava cloïen el procediment civil, sense que el recurs per accedir al coneixement de la Reial audiència fos el de cassació.

El Decret de Nova Planta de 1716 va comportar una nova organització judicial, segons la qual ja no era la Reial Audiència la darrera instància judicial, sinó que aquesta la integrava l'anomenat Consejo de Castilla. Aquest era el competent per a resoldre els recursos que s'interposaven contra la Reial Audiència i tampoc la via d'impugnació per arribar al referit Consejo de Castilla era el recurs de cassació⁴.

Aquest Consejo de Castilla va existir fins que l'any 1834, la reina Isabel II instaura el Tribunal Suprem després de diverses vicissituds en relació a la creació d'aquest òrgan judicial que es succeïen des de la Constitució de 19 de març de 1812⁵.

El coneixement del recurs de cassació va correspondre al Tribunal Suprem des de la vigència de la Llei d'enjudiciament civil de 5 d'octubre de 1885 i la posterior de 3 de febrer de 1881 (Gaceta núm. 36 de 5.02.1881). L'examen del recurs de cassació per part d'un Tribunal amb la seva seu al territori català només es va produir durant el període de la

¹ CABALLOL I ANGELATS (2012), pàg. 20. El defineix com una modalitat d'impugnació contemporània mitjançant la qual es conforma la identitat exterior i la unitat interior de l'ordenament jurídic. Així mateix CABALLOL I ANGELATS (2015), pàg. 69, on ressenya el caire taxat dels motius de recurs.

² LÓPEZ SÁNCHEZ (2004), pàg. 17.

³ LÓPEZ SÁNCHEZ (2004), *ibid.*

⁴ CABALLOL I ANGELATS (2015), pàg. 73. PUIG I FERRIOL (1994), pàg. 1 exposa com la dependència respecte de la monarquia absolutista s'estructura a Catalunya amb la figura del Capità General i la Reial Audiència, composta per titulars de l'administració judicial castellana i juristes del Principat de Catalunya. Així mateix, MERCADER I RIBA (1968), pàg. 7 i ss.

⁵ Amb detall NIEVA FENOLL (2004), pàg. 29 i ss.

segona República amb la instauració del Tribunal de Cassació de Catalunya⁶ i amb l'efectiva implantació l'any 1989 del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.

La Constitució de 27.12.1978 (BOE núm. 311 de 29 de Diciembre de 1978. En endavant CE) (art. 152) i l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 18.12.1979 (Llei orgànica 4/1979, de 18 de desembre, BOE» núm. 306, de 22 de diciembre de 1979. En endavant EAC) (art. 19) preveuen que el Tribunal Superior de Justícia culmini l'organització judicial a les Comunitats Autònomes i, per tant, de conformitat amb allò que es determina a l'article 73 Llei Orgànica del poder judicial (Llei Orgànica 6/1985, de 1 de juliol, del poder judicial, BOE 2.7.1985. En endavant LOPJ) el recurs de cassació permet accedir al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya pels afers resolts per les audiències Provincials amb seu a la Comunitat autònoma quan s'al·legui la infracció de normes de dret català.

La vigent LEC va dissenyar un nou panorama quant als recursos i va separar les infraccions processals de les infraccions legals. Així, va contemplar un recurs d'infracció processal (arts. 468 a 476 i DF16) i un recurs de cassació (arts. 477 a 489). La finalitat que es volia aconseguir era descarregar de feina al Tribunal Suprem i ampliar les competències de les Sales Civil i Penal dels Tribunals Superiors de Justícia. En aquest sentit, es mantenia l'atribució del coneixement del recurs de cassació respecte del dret propi, i s'afegia el coneixement del recurs extraordinari d'infracció processal (antic recurs de cassació per defectes de forma), encara que es conceptuaven com a incompatibles entre sí⁷.

Encara que no tinguin natura jurisdiccional, atesa la seva rellevància pràctica i el seguiment que n'efectua el Tribunal Suprem, la Sala primera d'aquest Tribunal es va reunir en junta i, amb anterioritat a l'entrada en vigor de la LEC, va adoptar en data 12.12.2000, uns criteris per a l'establiment dels pressupòsits i requisits necessaris per a l'admissió dels recursos de cassació i extraordinari per infracció processal ("Criterios sobre recurribilidad, admisión y régimen transitorio en relación con los recursos de casación y extraordinario por infracción procesal, regulados en la nueva LEC").

L'adopció d'aquests criteris per a la determinació dels pressupòsits i exigències que han de complir els recursos, adreçats segons el propi Tribunal Suprem als lletrats de l'administració de Justícia i als magistrats de les Audiències que tenen encarregat el primer

⁶ Article 11 de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (Estatut de Núria) de 9.09.1932: "El Tribunal de Cassació de Catalunya tindrà jurisdicció pròpia sobre les matèries civils i administratives, la legislació exclusiva de les quals sigui atribuïda a la Generalitat. El Tribunal de Cassació entendreà, a més, en els recursos sobre qualificació de documents referents al dret privatiu català que hagin de motivar inscripció en els Registres de la Propietat. Així mateix resoldrà els conflictes de competència i jurisdicció entre les autoritats judicials de Catalunya. En les restants matèries, es podrà interposar recurs de cassació davant del Tribunal Suprem de la República o el que procedeixi, segons les lleis de l'Estat. El Tribunal Suprem de la República resoldrà també els conflictes de competència i de jurisdicció entre els Tribunals de Catalunya i els altres d'Espanya". I la Llei de 10.03.1934 va crear el Tribunal de Cassació de Catalunya, que va desaparèixer amb la Llei de 8.09.1939, la qual a més privava d'eficàcia a tota la doctrina emanada d'aquest òrgan judicial. L'article 21 b de la Llei del 1934 conferia a la Sala civil del TCC la competència pel coneixement dels recursos de cassació en matèria civil, la legislació exclusiva de la qual sigui atribuïda a la Generalitat.

⁷ MÁLAGA DIÉGUEZ (2003), pàg. 3 i 8. Critica la incompatibilitat entre els recursos extraordinari d'infracció processal i el de cassació, alhora que s'obsta el coneixement de les interlocutòries dictades per les Audiències Provincials en què s'aprecia un defecte processals i s'impedeix analitzar el fons de l'afer.

control d'admissibilitat, al Gabinet tècnic del Tribunal Suprem que efectua les propostes d'admissió i als professionals del dret que han de redactar els recursos extraordinaris, ha estat entesa com a part integrant dels sistema de recursos⁸.

El criteri del Tribunal Suprem consistia, quant a la cassació es refereix, a conceptuar les dues vies d'accés a la cassació (per quantia -aleshores 150.000 euros- i per interès cassacional) com a lleres o canals excloents, mentre que era doctrina consolidada de la Sala del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya que les sentències de les Audiències Provincials de Catalunya es podien recorre per quantia o bé per interès cassacional, amb independència del procediment pel qual s'haguessin tramitat, la qual cosa esdevenia especialment rellevant en matèria de dret de família⁹.

Amb posterioritat a la LEC, el dret civil català inicia el seu camí cap a la consecució d'un Codi civil de Catalunya. La primera Llei del Codi civil de Catalunya (Llei 29/2002, de 30 de desembre, DOGC 3798, 13.01.2003) esdevé rellevant no solament per dissenyar l'estructura, el contingut bàsic i el procediment de tramitació d'aquest Codi, sinó també perquè conté una expressa referència d'índole processal a la jurisprudència. Així, en el seu article 111-2 s'atribueix a la jurisprudència del Tribunal de Cassació de Catalunya, sempre que no hagi

⁸ Vegeu, entre altres, SSTC 1^a,150/2004, 20.09 (ECLI:ES:TC:2004:150; MP: Roberto García Calvo y Montiel), 1^a,114/2009, 14.5 (ECLI:ES:TC:2009:114; MP: María Emilia Casas Baamonde) i 2^a,10/2012, 30.01 (ECLI:ES:TC:2012:10; MP: Francisco Pérez de los Cobos Orihuel). A més, el caire extraordinari dels recursos possibilita l'exigència de requisits més estrictes i un major rigor formal, la qual cosa ha estat acceptada pel Tribunal Constitucional (STC Ple 37/1995, 7.02 (ECLI:ES:TC:1995:37;MP: Rafael de Mendizábal Allende) i pel Tribunal Europeu de Drets Humans (STEDH 19.12.1997 Brualla Gómez de la Torre contra Espanya, TEDH 1997/2, Rep. 1997-VIII).

La inadequació dels criteris legals per a filtrar els afers que poden accedir a cassació, ha propiciat el dictat d'acords no jurisdiccionals que amb interpretacions formals o restrictives redueixen l'accés al recurs. En sentit similar, CABALLOL I ANGELATS (2015), pàg. 72.

⁹ En el sentit del text, les STSJC 27/2002, 16.09 (ECLI:ES:TSJCAT:2002:10032; MP: Antoni Bruguera Manté), 37/2002, 28.11 (ECLI:ES:TSJCAT:2002:13823; MP: Guillem Vidal Andreu), 44/2003, 1.12 (ECLI:ES:TSJCAT:2003:12184; MP: Núria Bassols Muntada), 23/2004, 19.07 (ECLI:ES:TSJCAT:2004:9012; MP: Guillem Vidal Andreu), 15/2006, 24.04 (ECLI:ES:TSJCAT:2006:1621; MP: Carlos Ramos Rubio), 43/2006, 21.12 (ECLI:ES:TSJCAT:2006:13310; MP: Carlos Ramos Rubio) i 28/2008, 15.07 (ECLI:ES:TSJCAT:2008:14530; MP: Carlos Ramos Rubio), i la ITSJ de 21.06.2010 (ECLI:ES:TSJCAT:2010:366A; MP: José Francisco Valls Gombau). La STSJC 28/2008, 15.07 considerava que "La doctrina de esta Sala autonómica es soberana en relación con la interpretación de los requisitos procesales cuyo cumplimiento determina la admisión de los recursos de casación de su competencia (entre otras, las SS TSJC 27/2002 de 16 sep., 37/2002 de 28 nov., 44/2003 de 1 dic., 23/2004 de 19 jul., 15/2006 de 24 abr. y 43/2006 de 21 dic.). Esta doctrina mantiene que donde la Ley no distingue no es lícito distinguir y que no se atisba razón de equidistancia entre los arts. 249.2 y 250.2 LEC con el 477.2.2º LEC, por un lado, y entre los 249.1 y 250.1 LEC con el 477.2.3º LEC, por otro, concluyéndose que todas las sentencias dictadas por las Audiencias Provinciales pueden ser recurridas por interés casacional, si lo presentan, y por razón de la cuantía, cualquiera que sea el procedimiento seguido. Por ello, la intercomunicabilidad de ambas vías casacionales permite la formulación de los recursos de casación ante esta Sala alternativamente por ambas y, consecuentemente, habilita la admisión, incluso de oficio en ciertos casos, por una vía no formulada expresamente por la parte recurrente".

MÁLAGA DIÉGUEZ (2003), pàg. 10. Participa de la interpretació del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya perquè, segons el seu criteri, la limitació que realitza el Tribunal Suprem esdevé mancada de suport legal i és excessivament formalista. CABALLOL I ANGELATS (2015), pàg. 79, advoca també per la solució del TSJC, tota vegada que propiciava que cap reclamació restés exclosa a priori de la possibilitat d'accedir a cassació. Assenyala que, precisament, per impedir que una futura reforma de la LEC restringís la interpretació que efectuava el TSJC, es va impulsar la iniciativa de comptar amb una regulació del recurs de cassació a Catalunya.

estat modificada per la legislació vigent, i a la formada pel Tribunal Superior de Justícia de Catalunya el valor de doctrina als efectes del recurs de cassació. Aquesta jurisprudència s'ha de tenir en compte, especialment, en interpretar i aplicar el dret civil de Catalunya.

Els darrers anys han tingut un impacte molt rellevant en el recurs de cassació i, en menor mesura, en l'extraordinari per infracció processal, tota vegada que es produeixen tres canvis normatius que afecten a la matèria objecte d'estudi.

1.- Es produeix la promulgació de la Ley 37/2011, de 10 d'octubre, de medidas de agilización procesal (BOE núm. 245, 11.10.2011). L'esmentada llei que introduïa mesures per a aconseguir una administració de justícia més àgil, però respectuosa amb les garanties dels ciutadans, es va caracteritzar per eliminar el tràmit de preparació en els recursos devolutius, a la vegada que va augmentar la quantia de la cassació fins els 600.000 euros. Així, la redacció de l'article 477.2 LEC va restar modificada, mentre que es va mantenir, quant a la via d'accés de l'interès cassacional, la redacció originària de l'any 2000.

D'aquesta forma, i com posen de relleu els criteris de 30.12.2011, adoptats per la Sala primera del Tribunal Suprem, l'eix de la reforma rau en la universalització del recurs de cassació per raó d'interès cassacional. Per tant, la cassació, per raó de la quantia es redueix, a un supòsit excepcional, tota vegada que requereix que la quantia litigiosa (la discutida en el recurs d'apel·lació¹⁰). superi els 600.000 euros. En canvi, ara es podrà recórrer en cassació davant el Tribunal Suprem, amb fonament en l'interès cassacional, en tots aquells assumptes sigui quina sigui la seva quantia i la seva tramitació processal.

2.- El Parlament de Catalunya aprova la Llei 4/2012, de 5 de març, del recurs de cassació en matèria del dret civil a Catalunya (DOGC núm. 6063, 8.03. 2012). L'àmbit d'aplicació d'aquesta norma es centra en els recursos de cassació dels que coneix el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya respecte dels assumptes que es regeixen per l'ordenament civil català (art. 1). Cal fer notar des d'ara que aquesta norma legal, en virtut de la reserva competencial prevista a l'article 149.1.6 CE i a l'article 130 de l'Estatut d'Autonomia de 19 de juliol de 2016 (Llei Orgànica 6/2006, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (BOE núm. 172, 20.07.2006). En endavant EAC), estableix el règim d'accés a la cassació en relació a aquells recursos que es tramiten davant del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i que l'assumpte és objecte de regulació per l'ordenament jurídic civil català.

La norma cerca, en paraules del seu Preàmbul, establir uns criteris propis d'accés a la cassació, per a permetre que el Tribunal Superior pugui desenvolupar una actuació més intensa, de manera que no s'exclougui l'accés a la cassació de determinades matèries. I és en aquest sentit, que s'eradica el criteri de la quantia¹¹.

¹⁰ L'acord núm. 1/2006, de 4 d'abril, de la Sala Civil del Tribunal Suprem exposa que "Se acuerda mantener dicha posición mayoritaria, aun cuando pudieran ser defendibles otras opiniones, se considera que la cuantía que permite el acceso a la casación es la cuantía litigiosa discutida en el recurso de apelación, por lo que la reducción del objeto litigioso sólo operará de primera a segunda instancia".

¹¹ "... disponer de criteris propis i estables d'accés a la cassació fixats en atenció a les necessitats del dret civil de Catalunya, de manera que el conjunt de l'ordenament civil català pugui ser objecte d'una actuació més intensa per part del Tribunal Superior de Justícia i que no quedi cap matèria que no pugui tenir accés

Sí que mereix una consideració més profunda l'eliminació de la quantia. Una de les raons que ho justifica és superar les crítiques al criteri d'admissió d'una quantia mínima per a accedir a cassació (*summa gravaminis*), tota vegada que obsta que accedeixin a cassació afers que tenen transcendència per a la formació de jurisprudència, alhora que permet que altres hi accedeixin directament, sense més filtres que els formals, per haver superat la quantia, i possibilitar un accés més intens a la cassació, que no exclogués a l'avança cap matèria o parcel·la del seu àmbit cognitiu. Però també va jugar un paper important que la Llei de mesures d'agilitació processal augmentés la quantia del recurs de cassació de 150.000 a 600.000 euros, ja que es volia impedir l'atracció dels recursos cap el Tribunal Superior de Justícia respecte d'aquells assumptes de quantia superior a 120.000 euros, que era la quantia fixada per la proposició de la llei catalana¹².

Per altra part, la Llei 4/2012, de 5 de març integra les seves modificacions dins de l'estructura del recurs de cassació, prevista a la Llei d'Enjudiciament civil.

3.- La Llei Orgànica 7/2015, de 21 de juliol (BOE núm. 174, 22.07.2015), modifica la LOPJ i en l'apartat dotze de la disposició final quarta dóna nova redacció a l'apartat segon de l'article 483 LEC, relatiu a la decisió sobre l'admissió del recurs de cassació. Així, a diferència de la regulació anterior, s'ha inclòs com a quarta causa de l'apartat segon una nova causa d'inadmissió de la cassació, prevista per part del Tribunal Suprem pel recurs extraordinari d'infracció processal, consistent en la carència manifesta de fonament¹³, alhora que també es preveu que es podrà inadmetre el recurs quan s'haguessin resolt sobre el fons altres recursos substancialment iguals.

I, en darrer terme i malgrat no tenir caire normatiu, no es pot obviar en el tractament d'aquest tema, que la Sala primera del Tribunal Suprem ha dictat un nou Acord de 27.01.2017, relatiu als criteris d'admissió dels recursos de cassació i extraordinari per infracció processal, els quals, en relació a aquest darrer recurs, són, en consonància amb allò que s'afirma als criteris de la Sala civil i penal de 22.03.2012, aplicables per part del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.

Així, i sense perjudici d'excloure l'aplicació dels criteris de la Sala primera al recurs de cassació i a les infraccions de normes processals catalanes (art 4 Llei 4/2012), la Sala civil i penal), que es regulen per la llei catalana i els criteris de 22.03.2012, en relació al recurs extraordinari d'infracció processal, els propis criteris de la Sala civil i penal criden als de la Sala primera en relació a les exigències i requisits del recurs extraordinari d'infracció

al recurs de cassació. Amb tot, el legislador català ha prescindit de la quantia del procediment com a requisit d'accés a la cassació i s'ha centrat únicament en l'interès cassacional".

¹² CABALLOL I ANGELATS (2015), pàg. 97.

¹³ Els criteris de la Sala primera de 27-01-2017 exemplifiquen supòsits de carència manifesta de fonament del recurs de cassació. Així, s'afirma que ho són l'alteració de la base fàctica de la sentència, el plantejament de qüestions noves o que no afectin a la *ratio decidendi*, fer supòsit de la qüestió, la impugnació de la interpretació del contracte sense complir les exigències de l'accés al a cassació (interpretació arbitrària, irraonable, il·lògica o il·legal), la manca d'efecte útil del motiu, manca de concreció en el desenvolupament argumental, barreja de qüestions heterogènies o l'absència d'identificació de la infracció al·legada.

processal¹⁴. Quant a aquesta remissió als criteris de la Sala primera, caldria plantejar-se la possibilitat que el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, pel que fa a aquells recursos extraordinaris d'infracció processal dels que coneix i que acompanyen a un recurs de cassació fonamentat en la infracció d'una norma catalana, pogués realitzar una interpretació de les exigències i requisits del recurs diferent a la continguda als criteris de la Sala primera, tota vegada que a la Llei d'enjudiciament civil es preveia l'atribució i resolució d'aquests recursos als Tribunals Superiors.

Les raons que avalen el dictat d'aquests nous criteris es troba, per una part, en l'experiència de cinc anys des de la modificació portada a terme per la Ley 37/2011, de 10 d'octubre, de mesures d'agilitació processal i, per l'altra, per la modificació de les causes d'inadmissió del recurs de cassació, segons la redacció de l'article 483.2 LEC per la Llei Orgànica. 7/2015, de 21 de juliol, de reforma de la LOPJ.

Per l'estudi i anàlisi de la Llei 4/2012, de 5 de març i dels criteris de la Sala civil i penal emprarem la jurisprudència produïda des de la vigència de la norma, sense perjudici que, en aquells supòsits en els que sigui necessari fer avinent un canvi de criteri jurisprudencial, o el seguiment d'una línia constant, es faci referència a pronunciaments més antics.

2. El recurs de cassació i la Llei 4/2012, de 5 de març

La Llei 4/2012, de 5 de març, relativa al recurs de cassació en matèria del dret civil a Catalunya és una norma breu, atès que consta de 4 articles i dues disposicions finals.

La importància d'aquesta llei deriva de tres extrems diversos: un, es tracta d'una norma de dret processal català i, per tant, dictada a l'empara de les competències de l'article 149.1.6 CE. A diferència d'altres àmbits, com el dret civil, el legislador català no ha estat pioner en aquesta matèria. En efecte, l'any 1993, el legislador gallec va dictar la Llei 11/1993, de 15 de juliol, sobre el recurs de cassació en matèria de dret civil especial de Galícia (DOG núm. 141, 26.7.1993). La rellevància d'aquesta Llei autonòmica sobre el recurs de cassació rau en què va motivar el pronunciament del Tribunal Constitucional (STC 47/2004, 25.03 ECLI:ES:TC:2004:47; MP: Pablo García Manzano) sobre la seva constitucionalitat parcial.

Precisament, l'eradicació de la quantia i la possibilitat de complir amb la tasca nomofilàctica respecte del dret civil gallec va constituir la fonamentació de la sentència del

¹⁴ "La Llei només recull algunes particularitats del recurs de cassació, per la qual cosa el recurs extraordinari per infracció de normes processals de la legislació processal comuna se segueix regulant de la forma i pels motius que preveuen els articles 469 i següents de la LEC 1/2000 i la seva disposició final 16a, així com pels criteris interpretatius elaborats pel TS en l'acord no jurisdiccional de 30 de desembre de 2011" (Acord que s'ha d'entendre avui referit al vigent de l'any 2017). La crida als criteris de la Sala primera del TS per a determinar les exigències del recurs extraordinari per infracció processal es conté a la ITSJC 23.01.2014 (MP: José Francisco Valls Gombau).

Tribunal Constitucional¹⁵ per a refusar la inconstitucionalitat de la llei. Avui en dia, la Llei 11/93 ha estat substituïda per la Llei 5/2005, de 25 d'abril, reguladora del recurs de cassació en matèria de dret civil de Galícia (DOG núm. 94, 18.05.2005) i la comunitat aragonesa ha aprovat la Llei 4/2005, de 14 de juny, sobre la cassació foral aragonesa (BOA núm. 75, 24.06.2005).

Dos, des de la vigència de la Llei 4/2012 i dels criteris interpretatius de 22-03-2012, els criteris d'accés a la cassació de la Sala primera deixen de ser aplicables al recurs de cassació per infracció de norma de dret català i per la vulneració de normes processals catalanes (arts. 2 i 4 de la Llei 4/2012), de manera que aquests resten immunes a les ulteriors reformes de la Llei d'enjudiciament civil¹⁶.

No obstant, es produeixen situacions que cal ja des d'ara posar de manifest. Així, per una banda, com que el TSJC resulta competent per a conèixer del recurs de cassació quan, junt a motius de dret estatal, s'invoqui una infracció de norma catalana, ens podem trobar que s'hagin d'aplicar criteris d'admissió diversos als diferents motius del recurs¹⁷. I, per l'altra, la pròpia dinàmica de la combinació de la DF16 LEC amb la Llei 4/2012, possibilita que el TSJC conegui dels recursos extraordinaris per infracció processal junt amb el recurs de cassació, la qual cosa obliga al TSJC a examinar l'admissió de la cassació segons la Llei 4/2012 i els criteris de la Sala civil i penal, i, una volta admesa aquesta, a analitzar la procedència de l'admissió del recurs d'infracció processal segons la LEC i els criteris actuals de la Sala primera del TS de 2017, si s'admet en aquest darrer sentit, com fa el Tribunal Superior de Justícia¹⁸, que esdevenen aplicables en relació a les infraccions processals de normes estatals. I tot això, sense perjudici de recordar que les infraccions de normes processals catalanes s'han de vehicular mitjançant el recurs de cassació, de tal mode que el Tribunal Superior pugui ordenar les mesures adequades per a l'efectivitat de la norma (art. 4 Llei 4/2012).

I, tres, que la Llei catalana, encara que incompleta (resolucions recurribles, infraccions al·legables, requisits d'accés i infracció de normes processals catalanes) i que requereix l'aplicació de la LEC per la regulació processal del recurs en tot allò no previst, només estableix com a criteri d'accés a la cassació l'anomenat interès cassacional i prescindeix de la quantia o d'altres criteris possibles.

¹⁵ "...si la casación foral, decimos, persigue o se halla orientada a estas finalidades, la aplicación de la exigencia de una cuantía litigiosa mínima, como requisito para abrir la vía de la casación foral impediría, de facto, la uniformidad en la interpretación y aplicación del derecho civil de Galicia, con el riesgo consiguiente de criterios dispares de las diversas audiencias provinciales del territorio gallego en torno a una misma institución jurídico-privada integrante de su derecho civil propio y sin posibilidad efectiva de su unificación por vía de la jurisprudencia emanada de la Sala de lo Civil del Tribunal Superior de Justicia de Galicia, a través de las sentencias dictadas en casación".

¹⁶ CABALLOL I ANGELATS (2015), pàg. 81.

¹⁷ Fet que va originar el complement dels criteris de la Sala civil i penal del TSJC de 22-03-2012 per l'acord de 4.07.2013 en el sentit indicat.

¹⁸ Vegeu la ITSJC de 23.01.2014 en el sentit del text.

2.1. Requisits d'accés a la cassació, infraccions al legables i resolucions recurribles

El Tribunal Superior de Justícia de Catalunya ha delimitat, tant abans com després de la vigència de la Llei 4/2012, de 5 de març, l'objecte del recurs de cassació front al d'infracció processal. I ha precisat que la cassació resta limitada a la vulneració de normes substantives mentre que la infracció processal es projecta sobre la vulneració de normes processals (no catalanes)¹⁹

L'interès cassacional, aparegut a l'escena processal espanyola amb la LEC 1/2000²⁰, i potenciat a les darreres reformes amb l'elevació de la quantia cassacional, exigeix un plus per part del recurrent, que el requisit de la quantia no demana.

El legislador català ha prescindit, a diferència de la regulació processal estatal, de l'exigència de la quantia i ha exigít l'existència i prova d'aquest interès cassacional. Per tant, el recurrent ha d'acreditar, en el cas concret, que concorre aquest interès rellevant per tal que el Tribunal de cassació es pronunciï sobre el seu recurs. I això ho ha de fer amb el compliment de les exigències de l'art. 3 de la Llei 4/2012 i dels criteris de la Sala civil i penal per a provar la infracció de la jurisprudència per part de la sentència de l'Audiència o l'absència de jurisprudència sobre un concret problema jurídic. S'ha assenyalat amb raó que apreciar la concurrència o no de l'interès cassacional, genera una anàlisi individualitzada de cada infracció al·legada en relació a la contradicció o absència de doctrina jurisprudencial, però com a tret positiu es ressenya que això enfortirà les línies jurisprudencials fent-les més recognoscibles²¹

La sistemàtica de la norma catalana és senzilla. En primer terme, es determina el seu àmbit d'aplicació i s'afirma que l'aplicació d'aquesta llei correspon als recursos de cassació que es substancien davant del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i respecte d'aquells assumptes o afers que es regeixen per l'ordenament civil català (art. 1).

¹⁹ SSTSC 22/2010, 31.05 (ECLI:ES:TSJCAT:2010:3197; MP: Enric Anglada Fors) i 49/2011, 7.11 (ECLI:ES:TSJCAT:2011:10815; MP: Enric Anglada Fors) i IITSJC de 26.04.2006 (ECLI:ES:TSJCAT:2006:61A; MP: Carlos Ramos Rubio) i 10.03.2016 (ECLI:ES:TSJCAT:2016:130^a; MP: José Francisco Valls Gombau). En aquesta darrera es pot llegir que "Para la correcta resolución de la apertura de la casación formulada, hemos señalado, que el recurso de casación ha quedado circunscrito a la estricta función revisora de las normas sustantivas (nomofiláctica) con las que han de resolverse las pretensiones materiales deducidas por las partes. Esta delimitación del ámbito objetivo de los recursos extraordinarios conlleva un desplazamiento hacia el recurso por infracción procesal de todos los preceptos, normas y cuestiones de índole procesal, aunque se encuentren vinculadas a la decisión sobre el fondo del asunto, como ocurre con las que sirven para la conformación de la base fáctica, y, por lo tanto, con las relativas a la distribución de la carga de la prueba, la aplicación de las reglas y principios que rigen la actividad probatoria y su valoración, así como, en fin, la formación del juicio de hecho subsiguiente a dicha valoración. Por tanto, en el recurso de casación que, como reiteramos, se encuentra reservado a la infracción de normas sustantivas no puede en su formulación entremezclarse las cuestiones sustantivas con las procesales...".

²⁰ CABALLO I ANGELATS op. cit., pàg. 94. Respecte de l'interès cassacional, vegeu amb profunditat BLASCO GASCÓ (2001) i LÓPEZ SÁNCHEZ (2002). Entén aquest darrer autor que l'interès cassacional és configura com una mesura que limita l'accés a la cassació i fonamentada essencialment en la contradicció jurisprudencial, alhora que aquest interès incideix en la tècnica cassacional, tota vegada que s'ha de justificar la seva presència en el motiu de recurs.

²¹ CABALLO I ANGELATS op. cit., pàg. 96.

En segon terme, fixat l'àmbit d'aplicació de la norma, s'indica quines són les resolucions que es poden recórrer i les infraccions al·legables. Quant a les resolucions ho són les dictades en matèria civil per les Audiències Provincials amb seu a Catalunya, tot i que aquestes no són les úniques que apliquen el dret català (per exemple, català que mor a Sevilla, on té fixat el seu darrer domicili. Els criteris de competència territorial atribuiran el coneixement de l'afer als Jutjats de Sevilla, el recurs d'apel·lació a l'Audiència Provincial de Sevilla i la cassació al Tribunal Suprem, però, en tot cas, si el seu veïnatge civil era català hauran de resoldre amb l'aplicació del dret successori català²²).

S'obsta l'anomenada cassació *per saltum* contra les resolucions judicials dictades en primera instància, atès que s'exigeix que la resolució recorreguda sigui de l'Audiència provincial²³

Pel que fa a les infraccions que es poden adduir en cassació, l'article 2 de la Llei 4/2012 determina que el recurs de cassació s'ha de fonamentar exclusivament, o junt amb altres motius d'impugnació, en normes de dret civil català.

Convé ara examinar dues qüestions processals que afecten a la competència funcional del Tribunal Superior de Justícia per a examinar recursos de cassació i extraordinaris d'infracció processal.

De la lectura de la llei 4/2012 (art. 2.2.) resurt que si s'invoça exclusivament un precepte o preceptes de dret civil (no català), la competència per al coneixement correspon al Tribunal Suprem, mentre que si algun dels motius de cassació ho és amb fonament en normes de l'ordenament jurídic català, encara que les altres infraccions es justifiquin en vulneracions de normes de dret civil comú, correspondrà la competència per a la resolució del recurs de cassació al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.

Aquesta conclusió genera dos tipus de conseqüències: una, que afavoreix l'anomenat *forum shopping*, quan s'invoquen preceptes de dret català (a la praxis de caire genèric per a donar cobertura formal a un motiu de cassació) per tal que, refusats els motius de dret català, sigui el Tribunal Superior de Justícia qui resolgui l'afer segons el dret estatal²⁴. I, la segona que sigui el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, el que refusada la desestimació dels motius de cassació de dret català, resolgui sobre el fons amb aplicació del dret estatal²⁵. En

²² Atès que el Reglament de la UE 650/2012, del Parlament europeu i del Consell de 4 de juliol de 2012 (DOUE núm. 201, 27.07.2012), relatiu a la competència, la llei aplicable, el reconeixement i l'execució de les resolucions, a l'acceptació i l'execució dels documents públics en matèria de successions *mortis causa* i a la creació d'un certificat europeu, remet (art. 36.1) a les normes internes de conflicte per a seleccionar el dret aplicable quan existeixen diferents unitats territorials amb normes de successions diverses.

²³ En contra, també del recurs *per saltum*, vegeu la STSJC 34/2005, de 3.10 (ECLI:ES:TSJCAT:2005:7619; MP: María Eugenia Alegret Burgués) i la ITSJC 25.07.2013 (MP: María Eugenia Alegret Burgués).

En canvi, s'ha defensat la plausibilitat de recórrer en cassació contra les sentències de primera instància, ja que recentment s'ha reduït l'àmbit de l'apel·lació (CABALLOL I ANGELATS 2015), pàg. 88, nota 34).

²⁴ MÁLAGA DIÉGUEZ (2003), pàg. 6, recolza l'estratègia del *forum shopping* en l'evitació de dilacions i en la reducció dels costos de litigació. CABALLOL I ANGELATS (2015), pàg. 80. PUIG FERRIOL (1994), pàg. 14, al·ludeix a la possibilitat, amb cauteles, d'emprar la figura del frau processal per a tallar aquesta possibilitat.

²⁵ Així ho havia fet el TSJC ja des de l'any 2002 i fins a l'actualitat: SSTSJC 12/2002, 18.04 (ECLI:ES:TSJCAT:2002:5215; MP: Núria Bassols Muntada), 21/2002, 4.7 (ECLI:ES:TSJCAT:2002:8338; MP: Lluís Puig Ferriol), i 29/2002, 3.10 (ECLI:ES:TSJCAT:2002:10887; MP: Ponç Feliu Llançà), 65/2013, 11.11

aquest darrer cas, si bé la sentència del Tribunal Superior serà definitiva i clourà la via judicial, sense perjudici de l'incident de nul·litat d'actuacions que es pugui interposar per accedir a l'emparament davant del Tribunal Constitucional, no constituirà jurisprudència, atès que la creació de doctrina jurisprudencial respecte del dret estatal resta limitada al Tribunal Suprem²⁶.

Respecte de l'al·legació de preceptes de la Constitució espanyola o bé de doctrina del Tribunal Constitucional, s'ha de resoldre a qui correspondrà el coneixement del recurs de cassació. L'article 5.4 LOPJ estableix que la competència s'atribueix al Tribunal Suprem sempre que s'al·legui la infracció d'un precepte constitucional. Aleshores, si s'addueix la infracció d'un precepte constitucional junt amb la infracció de normes de dret civil català, ¿ha de correspondre, en tot cas, la resolució del recurs al Tribunal Suprem? Cal advertir que l'atribució de la competència en tot cas al Tribunal Suprem pot interpretar-se com la submissió de l'ordenament autonòmic respecte de l'estatal, quan es tracta de dos ordenaments jurídics regulats pel criteri de competència i no de jerarquia²⁷.

Res es deia en els criteris del Tribunal Suprem de 12.12.2000, la qual cosa va portar a la doctrina a entendre, davant la vigència de l'article 5.4 LOPJ, que ens trobaven front a una llacuna legal. S'advertia que existien dues solucions: una, quan el Tribunal Suprem descarta la infracció constitucional remet el recurs per la seva resolució al Tribunal Superior o, dos, és el propi Tribunal Suprem a qui correspon la resolució del recurs de dret català²⁸.

(ECLI:ES:TSJCAT:2013:11427; MP: Carlos Ramos Rubio). En aquesta darrera es precisa que quan es resolguin els motius de cassació relatius a normes estatals no s'establirà doctrina cassacional: "Pues bien, teniendo en cuenta que las reglas de competencia (art. 73.1.a LOPJ y art. 478.1 LEC, en relación con el art. 95 EAC) atribuyen inequívocamente a esta Sala el conocimiento de todos los recursos de casación contra las resoluciones de Audiencias Provinciales con sede en la Comunidad Autónoma de Catalunya que ejerzan la jurisdicción civil cuando se funden, en todo o en parte, en infracción de las normas del Derecho civil catalán, no existe ninguna previsión normativa que vede la admisión a trámite de los mismos cuando el interés casacional radique prioritariamente en la interpretación de una norma de derecho civil común y solo complementariamente en la de una norma autonómica, si bien en tales casos es evidente que la virtualidad de la jurisprudencia que pueda emanar de esta Sala se limitará a supuestos similares de interrelación normativa y carecerá de los efectos propios de la doctrina casacional fuera del correspondiente ámbito territorial, pudiendo resultar, en última instancia, siendo susceptible de modificación por la que posteriormente pudiera adoptar la Sala Primera del Tribunal Supremo respecto a los preceptos de derecho civil común en juego".

²⁶ PUIG FERRIOL (1994), pàg. 10. "La cassació del Tribunal Superior de Justícia no podrà alterar, modificar o establir una jurisprudència diferent del contingut essencial de la doctrina jurisprudencial del Tribunal Suprem en matèria de dret civil comú". I aquesta consideració s'ha estès per part del Tribunal Superior de Justícia (criteris de 22.03.2012 i ITSJC 23.01.2014) a la doctrina que el Tribunal Suprem determini en la resolució dels recursos extraordinaris d'infracció processal. En aquest darrer sentit, LORCA NAVARRETE (1992), pàg. 249 i ss., encara que referida a la legislació processal en l'anterior concepció del recurs de cassació. No obstant, a favor de la resolució de les qüestions processals per part del TSJC quan la pretensió de fons es fonamenta en el dret propi de Catalunya, MUÑOZ SABATÉ (1992), pàg. 785 a 788. Apuntàvem abans que caldria plantejar-se la possibilitat que el Tribunal Superior desplegués la seva pròpia doctrina respecte de les infraccions processals en la resolució d'aquests tipus de recursos extraordinaris.

²⁷ VALLS GOMBAU (1988), pàg. 319 i ss. CABALLO I ANGELATS (2015), pàg. 87.

²⁸ MÁLAGA DIÉGUEZ (2003), pàg. 7. Denunciava l'autor la greu carència de seguretat jurídica que en aquesta matèria tan transcendent, com ho és la competència funcional, es produïa. També PUIG FERRIOL (1994), pàg. 15 a 17, posava objeccions, basades a l'article 5.1 LOPJ, a convertir al Tribunal Suprem en l'únic òrgan judicial competent per a controlar la constitucionalitat del dret civil propi.

La Interlocutòria del Tribunal Suprem, de data 13.12.2011 (ECLI:ES:TS:2011:12168A; MP: José Ramón Ferrándiz Gabriel)²⁹, i l'article 2.3 de la Llei 4/2012 han adoptat idèntica solució en relació a aquesta problemàtica. S'estableix que l'al·legació de la infracció d'un precepte constitucional o de la doctrina constitucional no impedeix el coneixement del recurs per part del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya quan la menció sigui merament instrumental o tingui caràcter accessori del tema nuclear.

En tercer terme, l'article 3 de la Llei contempla els requisits d'accés a la cassació davant del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya. Així, determina que l'accés a la cassació podrà produir-se quan els motius d'impugnació es justifiquin en:

- a) En la contradicció amb la jurisprudència que resulta de sentències reiterades del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya o del Tribunal de Cassació de Catalunya.
- b) En la manca de la jurisprudència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya o del Tribunal de Cassació de Catalunya. Quant a aquesta segona via per a accedir en cassació, l'article 3 expressament assenyala que *"El temps de vigència de la norma amb relació a la qual s'al·lega la manca de jurisprudència no n'impedeix l'accés a la cassació en cap cas"*.

En quart terme, l'article 4 de la Llei 4/2012 conté una previsió important, consistent en posar de manifest que les infraccions de normes processals de l'ordenament jurídic català no s'articularen per la via del recurs extraordinari d'infracció processal, sinó a través del recurs de cassació (així, la proposta d'inventari per la pretensió de la compensació econòmica –disposició addicional tercera llibre segon CDCC (Llei 25/2010, del 29 de juliol, del llibre segon del Codi civil de Catalunya, relatiu a la persona i la família, DOGC 5686, 5.08.2010)- o l'aportació del pla de parentalitat amb els escrits rectors –arts. 233-8, 233-9 i disposició addicional 9 del Llibre segon-³⁰), la qual cosa s'adequa amb que el recurs de

²⁹ La interlocutòria del Tribunal Suprem argumenta de la següent forma la competència del TSJC: "El Tribunal Superior de Cataluña ha resuelto por Auto de 17 de marzo de 2011, que la competencia corresponde a la Sala 1ª del Tribunal Supremo, pues el recurso se funda en infracción de normas constitucionales, examinado el extenso recurso de casación sólo en el motivo primero, se invocaban preceptos constitucionales -el art. 20-1 -a) y art. 24-1 y 2 de la Constitución-, teniendo en cuenta que se ejercitaba por la demandante acción de impugnación de la causa de desheredación en los dos testamentos que son objeto de la litis en base al Código de Sucesiones por causa de Muerte de Cataluña, aprobado por la Ley 40/1991, de 30 de diciembre, tal denuncia es meramente instrumental y la invocación de la infracción del derecho a la libertad de expresión en relación con el derecho a la tutela judicial efectiva, no tiene virtualidad para atribuir la competencia a la Sala 1ª del Tribunal Supremo, pues la acción que ejercitaba la demandante fue resuelta aplicando el Código de Sucesiones de Cataluña, de manera que, la denuncia de los preceptos constitucionales no deja de ser una vulneración meramente accesoria carente de todo fundamento y tangencial siendo la cuestión nuclear del recurso de casación la aplicación de las normas de Derecho Foral o especial. Por ello, procede determinar que corresponde la competencia para conocer del recurso de casación a la Sala de lo Civil y Penal del Tribunal Superior de Justicia de Cataluña".

³⁰ El Tribunal Superior de Justícia de Catalunya ha tingut ocasió de pronunciar-se respecte de la manca d'aportació del pla de parentalitat, tot establint la nul·litat de les decisions judicials i la retroacció de les actuacions al moment idoni per a l'aportació del referit pla, sense perjudici de l'excepció derivada de l'interès superior del menor: SSTSJC Ple 20/2014, 20.03 (ECLI:ES:TSJCAT:2014:3099; MP: José Francisco Valls Gombau), Ple 23/2014, 7.04 (ECLI:ES:TSJCAT:2014:4200; MP: Joan Manel Abril Campoy) i 18/2017, 29.03 (ECLI:ES:TSJCAT:2017:1452; MP: José Francisco Valls Gombau).

cassació tingui per objecte la infracció de normes de l'ordenament civil català, tota vegada que dins d'aquestes s'inclouen les processals i les substantives³¹. No obstant, la nítida separació que la jurisprudència del Tribunal Superior de Justícia havia establert, i a la que ja ens hem referit, entre les qüestions processals, pròpies del recurs extraordinari d'infracció processal, i la vulneració de normes substantives, objecte del recurs de cassació, s'esvaeixen quan es tracta de normes processals catalanes.

I és en aquest sentit, que es disposa que si al resoldre un recurs de cassació s'aprecia la infracció d'una norma processal de l'ordenament civil català, el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya ha d'ordenar la mesura adequada per a fer efectiva la dita norma. Per tant, podrà uniformar els criteris quant a l'aplicació de les normes processals catalanes via recurs de cassació.

Per últim, la Llei 4/2012 contenia dues disposicions finals que avui han perdut el seu objecte, tota vegada que en la Disposició final segona es determinava l'entrada en vigor de la norma (20 dies des de la seva publicació al DOGC), mentre que a la Disposició final es preveia una norma de dret intertemporal, que afirmava que l'aplicació de la present norma ho serà a les resolucions judicials de les Audiències Provincials dictades d'ençà l'entrada en vigor de la Llei 4/2012.

2.2. Els criteris del Ple de la Sala Civil i penal de 22 de març de 2012 i 4 de juliol de 2013

Els criteris del Ple de la Sala Civil i Penal del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, de data 22.03.2012, han efectuat algunes precisions en relació a les resolucions recurribles, així com a les infraccions que poden fonamentar la cassació, les quals esdevé oportú posar en relació amb els nous criteris adoptats per la Sala primera del Tribunal Suprem en data 27.01.2017.

Pel que es refereix a les resolucions recurribles, el Ple ha estat més restrictiu que la Llei 4/2012, de 5 de març. En aquesta es llegeix que són recurribles les resolucions en matèria civil de les Audiències Provincials amb seu a Catalunya (art. 1), mentre que els criteris limiten l'accés a cassació a les sentències dictades per les Audiències Provincials amb seu a Catalunya. I aquí cal incloure només aquelles sentències que posen fi de manera definitiva a l'afer i, per tant, resten excloses aquelles que resolen qüestions incidentals o aquelles que revesteixen la forma de sentència i, veritablement, haurien de ser interlocutòries³². Els criteris del TS de 2017 augmenten el ventall de resolucions no recurribles, que, probablement, seran tinguts en compte pel TSJC alhora de precisar el seu àmbit de coneixement. Des d'aquesta òptica, no hi ha dubte que tampoc seran objecte de recurs

³¹ En idèntic sentit, CABALLOL I ANGELATS (2015), pàg. 93.

³² S'ha inadmès el recurs de cassació, quan s'ha tractat de resolucions que resolien incidents, de sentències dictades en processos interdictals que no produïen cosa jutjada i contra interlocutòries: IITSJC 2013, 5.12 (MP: Maria Eugènia Alegret Burgués), 2012, 21.05 (ECLI:ES:TSJCAT:2012:232A; MP: Núria Bassols Muntada) i 2011, 21.07 (ECLI:ES:TSJCAT:2011:409A; MP: Maria Eugènia Alegret Burgués).

aquelles sentències dictades pels Jutjats de Primera Instància i jutjats Mercantils no susceptibles d'apel·lació per haver-se dictat en judici verbal tramitat per quantia inferior a 3.000 euros, tota vegada que no s'admet la cassació *per saltum*, o aquelles que acorden la nul·litat d'actuacions o l'absolució a la instància, ja que no mereixen la condició de sentències de segona instància.

En canvi, sí que caldrà incloure, de conformitat amb els referits criteris de la Sala primera de 27.01.2017, aquelles interlocutòries que són recurribles en consonància amb el que disposen els reglaments, tractats o convenis internacionals o de la Unió europea. És el cas, per exemple, de l'anterior art. 44 del Reglament CE 44/2001 del Consell, de 22 de desembre de 2000, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil (DOUE núm. 12, 16.-01.2001), dels articles 50 i 75 c) del Reglament UE 1215/2012, del Parlament europeu i del Consell, de 12 de desembre de 2012, relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil (DOUE núm. 351, 20.12.2012) (aquests darrers articles requerien una comunicació per part d'Espanya que ja s'ha produït, tot designant el Tribunal Suprem com a òrgan judicial per a conèixer del recurs extraordinari d'infracció processal i de cassació³³), o dels articles 44 i Annex IV de la Decisió del Consell, de 15 d'octubre de 2007, relatiu a la signatura, en nom de la Comunitat, del Conveni relatiu a la competència judicial, el reconeixement i l'execució de resolucions judicials en matèria civil i mercantil (DOUE núm. 339, 21.12.2007), que substitueix al Conveni de Lugano, en els que també s'admet el recurs de cassació contra les decisions que resolen sobre la sol·licitud d'atorgament d'execució.

En aquests casos, malgrat no s'adopti la forma de sentència, sinó d'interlocutòria, aquestes seran recurribles en cassació en virtut dels Reglaments,, decisions o convenis internacionals que ho admetin.

Quant a les infraccions que, segon l'article 2 de la Lle 4/2012, s'han de fonamentar exclusivament, o junt amb altres motius, en normes de l'ordenament jurídic civil català, s'efectuen tres precisions en els criteris del Ple:

En primer lloc, per normes de l'ordenament jurídic civil català, s'ha d'entendre, de conformitat amb allò que es preveu a l'article 111-1 CCC les disposicions del Codi civil de Catalunya, les altres lleis del Parlament en matèria de dret civil, els costums i els principis generals del dret propi.

En segon lloc, ha de tractar-se de normes escrites amb rang de llei, ja siguin substantives o processals. I quant a aquest darrer extrem, cal recordar, com així ho indica l'article 4 de la Lle 4/2012, que la vulneració d'una norma processal de l'ordenament jurídic català haurà d'articular-se a través del canal processal de la cassació.

³³ La comunicació d'Espanya es pot trobar al següent enllaç: https://e-justice.europa.eu/content_brussels_i_regulation_recast-350-es-es.do?member=1#a_5.

En tercer lloc, respecte de la previsió de la Llei 4/2012 que si s'al·lega un precepte de dret constitucional o doctrina del Tribunal Constitucional en relació al dret civil català donarà accés a la cassació del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, sempre que no s'escaigui el coneixement per part del Tribunal Suprem (art. 2.3), ja hem exposat el debat que va suscitar la norma entre la doctrina i com, actualment, s'ha modalitzat en el sentit d'exigir que la menció de la infracció del precepte constitucional o de la doctrina del Tribunal Constitucional ha de tenir un caire merament instrumental o accessori del tema nuclear, el qual ha d'estar regulat per l'ordenament civil català, com així ho preveia la resolució del Tribunal Suprem de 13-12-2011 (ATS 13.12.2011)³⁴.

La realitat forense segons la qual els recursos de cassació, sovint acompanyats de recursos extraordinaris d'infracció processal, es fonamenten en la infracció de normes estatals i normes de dret civil català, si bé resta clar que la competència per a la resolució del recurs, de conformitat amb la Llei 4/2012 i els criteris de 22 de març de 2012, correspon al Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, seguia plantejant dubtes quant a si les exigències d'admissibilitat dels motius eren idèntiques per a uns i altres. Cal pensar que mentre la regulació estatal preveia i preveu que els recursos de cassació es puguin articular per la via de la quantia o de l'interès cassacional, la Llei catalana 4/2012 només admet com a única via per accedir a cassació l'al·legació i acreditació de l'interès cassacional.

Aquest dubte fou aclarit per l'acord complementari de la Sala Civil i Penal de 4.07.2013, en el que es va determinar que els articles 2 a 4 de la Llei 4/2012 solament seran aplicables a aquells motius del recurs de cassació en els que s'addueixi la infracció de la normativa catalana, mentre que en els altres motius de recurs, en els que s'al·legui només la infracció de normes estatals s'estarà per a analitzar l'admissibilitat del recurs a allò que es preveu a l'article 477.2.1º, 2.2º, 2.3º i 3 de la LEC, així com als criteris de la Sala primera de 30.12.2011, avui en dia, substituïts pels de 27.01.2017.

3. L'interès cassacional com a pressupòsit per a accedir a cassació

L'interès cassacional no apareix esmentat explícitament ni una sola vegada en el text de la Llei 4/2012, de 5 de març, a diferència del que succeeix en el Preàmbul de la mateixa. Per tant, i en consonància amb el valor interpretatiu que s'atribueix a les Exposicions de Motius o Preàmbuls de les normes, convé portar aquí la concepció que de l'interès cassacional té el legislador. Així, en el Preàmbul es pot llegir: *"Amb tot, el legislador català ha prescindit de la quantia del procediment com a requisit d'accés a la cassació i s'ha centrat únicament en l'interès cassacional."*

³⁴ S'ha considerat que la dicció de l'article 2.3 de la Llei 4/2012 permet substanciar el recurs de cassació davant del TSJC quan la cassació sigui possible davant aquest Tribunal però no al Tribunal Suprem. Entenc, al contrari, que, com han precisat els criteris de 22.03.2012, no és aquesta la adequada interpretació de la norma. La Llei exposa que podrà conèixer del recurs de cassació, en el que s'invoca la infracció d'un precepte constitucional, el TSJC quan no sigui competent el TS, és a dir, quan l'al·legació del precepte constitucional és accessòria o instrumental d'una infracció nuclear de norma catalana.

L'interès cassacional busca l'exegesi correcta de les normes. Tendeix a eliminar els possibles desacords jurisdiccionals existents en l'aplicació del dret, a corregir les tesis errònies i a fixar la jurisprudència, per aconseguir la unitat interpretativa de l'ordenament, en nom de la certesa de les normes i de la seguretat jurídica, i per satisfer, al mateix temps, el dret dels ciutadans a la igualtat en l'aplicació de la llei"³⁵.

Per consegüent, de les paraules del Preàmbul en relació amb les disposicions normatives (art. 3 Llei 4/2012), relatives als requisits d'accés a la cassació, s'extreu que dels dos canals processals d'accés a la cassació s'ha eliminat la quantia, de manera que qualsevol assumpte regulat per l'ordenament jurídic català pot tenir accés en cassació. I, per altra part, se'ns manifesta quina és la finalitat de l'interès cassacional. En aquest ordre d'idees, s'assevera que es cerca la unitat interpretativa de l'ordenament jurídic, per tal d'obtenir la certesa de les normes, la seguretat jurídica i la igualtat en l'aplicació de la llei, corregint els diferents desacords jurisdiccionals o tesis errònies i d'aquesta manera fixant la jurisprudència. És a dir, es recull el concepte de la funció nomofilàctica de la cassació o de preservació de la unitat en la interpretació i aplicació de l'ordenament civil català³⁶.

Baldament el que s'acaba d'afirmar, i que ens acosta a la funció de l'interès cassacional i al fet que aquest sigui l'única llera processal d'accés a la cassació davant del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en els criteris de 22.03.2012 es realitzen precisions molt rellevants respecte l'acreditació de l'interès cassacional que convé que siguin exposades amb detall. Simplement recordar aquí que, al tractar-se de l'únic canal d'accés a la cassació, correspon al recurrent i al Tribunal d'admissió efectuar l'anàlisi si, en el cas concret, a més dels requisits per l'accés del recurs, existeix aquest "interès" que justifica l'examen per part del Tribunal de cassació.

De la lectura de la Llei 4/2012, així com dels criteris de la Sala civil i penal del Tribunal Superior de Justícia de 22.03.2012, convé delimitar les vies d'accés a la cassació per interès cassacional, a la vegada que explicitar les exigències comunes a ambdues vies. En aquest sentit, esdevé precís indicar que com a exigència ineludible i prèvia es requereix que en l'escrit d'interposició es citi el concret precepte legal que es considera vulnerat pel Tribunal d'apel·lació. I encara més, es requereix que s'identifiquin els concrets pronunciaments de la sentència d'apel·lació que es combaten i com aquests pronunciaments (que han de

³⁵ En el mateix sentit, el Preàmbul de la Ley 37/2011, de 10 d'octubre, de medidas de Agilización Procesal, conceptua l'interès cassacional com la modalitat que millor permet cercar les finalitats legalment establertes per la cassació. I abona també aquesta asseveració, allò que es recollia en els Criteris d'admissió dels recursos de cassació i extraordinari per infracció processal de 30.12.2011 de la Sala primera del Tribunal Suprem. Els criteris actuals de 27.01.2017 assenyalen que el recurs de cassació per interès cassacional va adreçat a la fixació de la doctrina que s'entengui correcta en contra del criteri establert per la sentència recorreguda. I afegeix quan s'analitzen els requisits del recurs de cassació que caldrà explicitar, si el recurs es tramita per interès cassacional, quina és la modalitat invocada (oposició a doctrina jurisprudencial, jurisprudència contradictòria de les Audiències o aplicació de normes de vigència inferior a 5 anys).

³⁶ LÓPEZ SÁNCHEZ (2002), pàg. 33. Afirmar l'autor que la introducció de l'interès cassacional aposta per la unificació de doctrina front a altres possibles objectius del recurs de cassació més propis de l'interès privat, com l'afavoriment del *ius litigatoris*.

constituir la *ratio decidendi* de la resolució en relació als diferents extrems que abordi) vulneren els preceptes legals que es consideren infringits³⁷.

A partir d'aquí, els pressupòsits necessaris per a la superació del tràmit d'admissió s'han de diferenciar segons es fonamenti la impugnació de la sentència en la vulneració o desconeixement de la jurisprudència de la Sala Civil i penal del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, o del Tribunal de Cassació de la segona República, o bé s'al·legui la manca de jurisprudència del Tribunal Superior o del Tribunal de Cassació en relació a l'extrem controvertit.

Per això, com a requisit de caràcter general, en els criteris de 22.03.2012, s'estableix que l'escrit d'interposició ha d'expressar, de manera clara, i de forma destacada en l'encapçalament o en la formulació del motiu, la jurisprudència o doctrina que es considera infringida per la Sala d'instància o bé la doctrina que es demana que es dicti o que fixi el Tribunal Superior³⁸.

³⁷ La interlocutòria de 26.03.2015 (ECLI:ES:TSJCAT:2015:289A;MP: Carlos Ramos Rubio) resum la doctrina de la Sala relativa a les exigències exposades en el text.

³⁸ Vegeu, entre moltes altres, les interlocutòries del TSJC de dates 7.02.2013 (ECLI:ES:TSJCAT:2013:74^a; MP: Núria Bassols Muntada), 26.03.2015 (ECLI:ES:TSJCAT:2015:289^a; MP: Carlos Ramos Rubio), 14.03.2016 (ECLI:ES:TSJCAT:2016:131^a; MP: José Francisco Valls Gombau) i de 13.06.2016 (ECLI:ES:TSJCAT:2016:240^a; MP: José Francisco Valls Gombau). Aquesta darrera sustenta que l'interès cassacional consisteix en: "**(A) Es carga del recurrente justificar el interés casacional** en el escrito de interposición que no podrá ser alterado o modificado posteriormente en el escrito de alegaciones del art. 483. 3 LEC, puesto que al tiempo de la interposición debe necesariamente quedar justificada dicho interés, y entender otra cosa sería convertir en mero formulismo el interés casacional, desnaturalizando su condición de requisito esencial, objetivizado en la Ley y trascendente para las partes, con la finalidad posterior de ordenar un debate contradictorio en igualdad de armas.

(B) Esta carga de justificar el interés casacional del recurso de casación interpuesto es algo distinto y diferente a razonar que existe la vulneración de un precepto legal del ordenamiento civil catalán.

La descripción del concreto interés casacional del recurso de casación requiere, con carácter general, que se exprese en el encabezamiento o en la formulación del motivo, de manera destacada la jurisprudencia o doctrina que se solicita dicte o fije el Tribunal Superior o se declare infringida por la sentencia recurrida, y todo ello en forma independiente de las infracciones legales o el breve resumen que ha de realizarse necesariamente en cada motivo del recurso de casación, pues, como hemos referido, se trata de dos cosas distintas y diferenciadas.

Nótese que respecto al modo de hacer efectiva dicha carga si bien no existe un modelo rígido al que ajustarse es necesario que se deduzca claramente de su formulación sin necesidad de acudir al estudio de su fundamentación –art. 481 LEC- y que, en todo caso, en el recurso de casación se disocie adecuadamente la argumentación tendente a evidenciar la existencia de la vulneración del precepto legal infringido y los razonamientos específicamente dirigidos a justificar que el recurso presente interés casacional.

(C) La ratio legis del recurso de casación por interés casacional no es la decisión del caso concreto, sino precisamente fijar la doctrina a seguir sobre una determinada cuestión jurídica sobre la cual exista jurisprudencia contradictoria del Tribunal Superior de Justicia, en la forma señalada, o no haya recaído jurisprudencia; sin que pueda configurarse como una tercera instancia pues la Sala no puede entrar a valorar de nuevo la prueba –a salvo de que se haya interpuesto recurso extraordinario de infracción procesal y se admita previamente el recurso por interés casacional que es condicionante del anterior- en tanto que debe partirse de aquellos hechos que hayan sido declarados justificados como medio de apertura de la casación, en ésta fase de admisión, pues, en definitiva, sirve para conformar doctrina legal que resulte de aplicación a casos iguales".

- a) *Contradicció de la sentència de l'Audiència Provincial amb la jurisprudència que resulti de sentències reiterades del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya o del Tribunal de Cassació.*

Són tres els extrems que convé aquí ressenyar. En primer terme, per jurisprudència s'ha d'entendre l'existència de sentències reiterades, de forma que sempre que existeixin dues o més sentències del Tribunal Superior o del Tribunal de Cassació en el mateix sentit es complirà aquest pressupòsit³⁹. Evidentment, cal exceptuar aquells casos en els quals, la doctrina fixada pel Tribunal Superior o pel Tribunal de Cassació hagués restat sense efecte per lleis posteriors, com es desprèn d'allò que es preveu a l'article 111.2 CCC.

En segon terme, i amb caire excepcional, l'admissió del recurs de cassació també podrà tenir lloc quan la part recurrent justifiqui degudament la necessitat de modificar la jurisprudència existent en relació amb el problema jurídic que es planteja, degut a que hagi evolucionat la realitat social o bé l'opinió comuna de la comunitat jurídica sobre una determinada matèria o extrem jurídic (Així també els criteris de la Sala primera del Tribunal Suprem de 27.01.2017)⁴⁰.

En tercer terme, el pressupòsit, al qual ara em referiré, esdevé un dels més rellevants a la praxis forense, tota vegada que sol ésser el seu incompliment el que determina en moltes ocasions la manca d'admissió del recurs interposat contra la sentència d'apel·lació. En efecte, s'exigeix que, en relació a cadascun dels motius del recurs de cassació, **es raoni com, quan i de quina manera** la sentència de

³⁹ S'ha d'afegir, en consonància amb la doctrina del TSJC (entre molts altres, ITSJC 26.03.2015: "Téngase en cuenta que el interés casacional debe relacionarse con la depuración nomofiláctica del ordenamiento jurídico y su descripción requerirá de la expresión del concreto conflicto jurídico que haya surgido en el procedimiento por lo que respecta a la interpretación de una norma legal de Derecho civil catalán y cuya clarificación para este y para otros procedimientos similares deba realizar el Tribunal de casación en la función unificadora e integradora del ordenamiento jurídico que le es propia. Esa descripción requiere también la expresión de cuál es el concreto o los concretos pronunciamientos de la sentencia de apelación que se combaten -por tanto, sin introducir cuestiones nuevas, no debatidas en la instancia-, *cuál es la ratio decidendi que, motivo por motivo, fundamenta dichos pronunciamientos en la resolución impugnada* y en qué medida aquéllos y esta constituyen una vulneración de los preceptos legales de derecho sustantivo citados como infringidos") el que disposen els Criteris del TS de l'any 2017, que la infracció de la jurisprudència ha de ser rellevant per a la part decisòria, atesa la *ratio decidendi* de la sentència recorreguda.

Cal exceptuar aquelles sentències del Ple o de la Sala que fixin la doctrina, ja que en aquests casos n'hi haurà prou amb una sola sentència, sempre que cap de posterior hagi modificat el seu criteri.

⁴⁰ No serà exigible la cita de sentències quan es justifiqui per la recurrent la necessitat de modificar la jurisprudència en relació al problema jurídic plantejat perquè hagi evolucionat la realitat social o la comú opinió de la comunitat jurídica. Els criteris de 2017 conceptuen aquesta excepció amb un marcat caire extraordinari, de manera que el recurs serà inadmissible quan el Tribunal entengui que la seva jurisprudència no ha de ser modificada. En canvi, els criteris de la Sala civil i penal del Tribunal superior admeten aquest caire d'excepció, però no ho qualifiquen com a extraordinari, la qual cosa dotarà a la Sala d'un marge més ampli a l'hora d'admetre la cassació en aquest supòsit.

l'Audiència ha infringit o desconegut la jurisprudència d'aquest Tribunal Superior o del Tribunal de Cassació⁴¹.

Així, es poden citar com a exemples de l'aplicació de les exigències ara indicades, entre moltes altres, però ressenyables per la seva claredat, les interlocutòries de 8.11.2012 (ECLI:ES:TSJCAT:2012:617A; MP: María Eugenia Alegret Burgués)⁴², 10.12.2012 (ECLI:ES:TSJCAT:2012:652A; MP: Joan Manel Abril Campoy)⁴³ i 26.03.2015 (ECLI:ES:TSJCAT:2015:289A; MP: Carlos Ramos Rubio).

⁴¹ Els criteris del TS de 27.01.2017 afegeixen una exigència adequada, com és que en aquests supòsits ha d'existir identitat de raó entre les qüestions resoltes per les sentències esmentades i el cas objecte de recurs. S'ha de prendre en consideració que la càrrega de l'acreditació de l'interès cassacional, com ja s'ha asseverat, és càrrega del recurrent: "Además, teniendo en cuenta que el recurso de casación por interés casacional va encaminado a la fijación de la doctrina, hemos dicho en el Acuerdo de Sala de 22 de marzo de 2012 que, como requisito de carácter general, el escrito de interposición del recurso deberá expresar con claridad, de manera destacada en el encabezamiento o, en su caso, en la formulación del motivo, la jurisprudencia o doctrina que se considere infringida o, en su caso, la que se deba fijar para el futuro, de manera que este dato pueda comprobarse ab initio, sin que sea admisible que se obligue a la Sala a entrar en el examen de las alegaciones realizadas para deducirla por sí misma, pues, como recuerda el TS en el Auto de 29 de enero de 2013, "la justificación de este elemento que integra el interés casacional es carga de la parte recurrente y no corresponde este Tribunal efectuar deducciones de cómo entiende la parte recurrente que se ha producido la vulneración de la doctrina jurisprudencial" (ITSJC 9-04-2015 (ECLI:ES:TSJCAT:2015:212^a; MP: Carlos Ramos Rubio).

⁴² "Hay que tener en cuenta que tanto el recurso de casación como el de infracción procesal son recursos extraordinarios ya que el principio de tutela judicial efectiva se satisface con las dos instancias ordinarias, y que conforme a reiterada doctrina del TS (...) como de esta propia Sala (...) en el escrito de interposición del recurso de casación intentado por la vía del interés casacional, además de expresarse clara e inexcusablemente la infracción legal que se pretenda denunciar, con cita de los concretos y correspondientes preceptos legales de derecho sustantivo que se estimen infringidos por el Tribunal de apelación, debe describirse también el interés casacional –que ha de estar directamente relacionado con la infracción legal denunciada (ATS 1^a 30 sep. 2003 –rec 852/03-), de manera suficientemente clara y precisa como para poder ejercer adecuadamente el control de la admisión, tanto por la Audiencia Provincial como, fundamentalmente, por el Tribunal de casación, sin que las omisiones o carencias que al respecto se observen en dicho escrito puedan luego subsanarse en el escrito de alegaciones previsto en el art. 483.3 LEC.

La descripción del concreto interés casacional del recurso de casación requiere, por lo tanto, la expresión de cuál es el concreto o los concretos pronunciamientos de la sentencia de apelación que se combaten, cuál es la ratio decidendi que, motivo por motivo, fundamenta dichos pronunciamientos en la resolución impugnada y en qué medida aquéllos y ésta constituyen una vulneración de los preceptos legales de derecho sustantivos citados como infringidos a la luz de la jurisprudencia que los interpreta o bien qué sentido debe darse a un precepto legal cuando no exista jurisprudencia sobre la cuestión jurídica controvertida"

⁴³ "Així, interposat un recurs de cassació per interès cassacional esdevé necessari que concorrin dues exigències segons els articles 2 i 3 de la Llei de cassació 4/2012. En primer terme, cal que en el recurs de cassació es citi el concret precepte legal que es considera vulnerat pel tribunal d'apel·lació i, en segon terme, s'escau que el recurs de cassació presenti interès cassacional. L'interès cassacional s'ha de descriure de manera clara i adequada per tal que es pugui portar a terme el control d'admissió, ja sigui per l'Audiència Provincial com pel Tribunal de cassació. I, en aquest ordre d'idees, la identificació de l'interès cassacional pel recurrent requereix, per una banda, l'expressió dels concrets pronunciaments de la sentència d'apel·lació que s'impugnen i de quina manera aquests vulneren els preceptes legals que es citen com a infringits. I, per l'altra, si la impugnació de la sentència es justifica en la contradicció amb la jurisprudència que resulta de sentències reiterades del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya o del Tribunal de Cassació cal que s'argumenti i es raoni, en relació a cadascun del motius de cassació, com, quan i en quin sentit s'ha vulnerat o infringit la jurisprudència. Si la impugnació de la sentència es fonamenta en l'absència de jurisprudència d'aquesta Sala caldrà que la part recurrent identifiqui amb claredat, per cada motiu del recurs, quin és el problema jurídic o d'interpretació de la norma que s'ha plantejat en el litigi sobre el qual no hi ha jurisprudència, i per a l'aclariment del qual, en aquell cas i en d'altres de semblants, cal la formació de doctrina".

- b) *Absència de jurisprudència del Tribunal Superior de Justícia o del Tribunal de Cassació de Catalunya amb independència del temps que la norma porti en vigor.*

Si l'interès cassacional adduït pel recurrent consisteix en la manca de jurisprudència del Tribunal Superior o del Tribunal de Cassació, el recurrent ha d'identificar, amb claredat, i per cadascun dels motius, quin és el problema jurídic o d'interpretació de la norma que s'ha plantejat en el litigi i en relació al qual no existeix jurisprudència. A més s'escau clarificar que en el supòsit present i per altres similars o anàlegs sigui necessària la formació de doctrina. Per tant, haurà d'expressar quina és la doctrina o jurisprudència que, en relació al supòsit jurídic que s'examina, s'ha d'establir.

Com s'ha vist amb anterioritat, si només existeix una única sentència del Tribunal Superior que resolgui la qüestió jurídica controvertida s'haurà de fonamentar el recurs de cassació en aquesta hipòtesi d'absència, excepte que es tracti d'una resolució del Ple o de la Sala que estableixi doctrina.

Per últim, cal precisar que l'existència de sentències contradictòries de les Audiències Provincials (o de les seccions d'una mateixa Audiència) ja no constitueixen una via d'accés a la cassació. En efecte, aquesta contradicció es podrà aduir per a descriure quin és l'interès cassacional en aquells casos en els quals no existeixi jurisprudència del Tribunal Superior o del Tribunal de Cassació, però no com a hipòtesi d'interès cassacional per a accedir a cassació⁴⁴.

En tot cas, conforme a la jurisprudència reiterada, tant del Tribunal Suprem com del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, en els recursos de cassació s'ha de donar compliment a dues exigències més: una positiva, en el sentit que en l'escrit d'interposició del recurs s'ha d'indicar, en l'encapçalament del mateix, quina és la jurisprudència desconeguda o infringida o l'absència de la mateixa, en relació a la infracció dels preceptes legals, de manera que s'estableixi amb claredat quin és el *nucli jurídic* sobre el qual es planteja la cassació; i, una negativa, s'ha d'evitar portar a terme el que es coneix amb el nom de "*fer supòsit de la qüestió*"⁴⁵. En efecte, el recurs de cassació no pot alterar els fets

⁴⁴ Entenc amb part de la doctrina (BLASCO GASCÓ (2001), pàg. 48, LÓPEZ SÁNCHEZ (2004), pàg. 170, i CABALLOL I ANGELATS (2015), pàg. 102, que no cal incloure com a hipòtesi d'interès cassacional per a l'admissió l'existència de resolucions contradictòries de les Audiències provincials, ja que només poden produir-se tres situacions: coincidència amb la jurisprudència, oposició a la jurisprudència o absència de jurisprudència del Tribunal de cassació.

⁴⁵ La interlocutòria del TSJC de 19.11.2009 (ECLI:ES:TSJCAT:2009:1008A; MP: José Francisco Valls Gombau) sintetitza, amb cita de la jurisprudència del TS, el concepte de supòsit de la qüestió o petició de principi: "2.- Asimismo el TS en reiteradas resoluciones -AATS. 8 Febrero y 22 Noviembre 2005, 24 Enero 2006 y 23 Enero 2007, entre otros- como esta Sala en AATSJC. 26 Abril 2006 , 4 Septiembre 2006 , 8 Enero 2007 , 12 y 21 Noviembre Junio 2008, han declarado que "procede la inadmisión no solo cuando los razonamientos del recurso (no se ajustan) a la base fáctica de la Sentencia impugnada o cuando no afectan a su *ratio decidendi*, (sino) también ... cuando la parte recurrente, olvidando que no se halla ante una tercera instancia, intenta reproducir, sin más, la controversia ante esta sede desde su particular planteamiento, olvidando así que el recurso de casación no constituye una tercera instancia, sino una modalidad de recurso extraordinario, en el que prevalece la finalidad de control de la aplicación de la norma y de creación de doctrina jurisprudencial, lo que exige plantear al Tribunal Supremo o Tribunal Superior de

tinguts en compte per la Sala d'apel·lació, atès que aquests són immutables en cassació, ni raonar amb ommissió total o parcial dels mateixos, sinó que el recurs s'ha de limitar a la infracció legal en consonància amb l'acreditació de l'interès cassacional previst a la Llei 4/2012.

Per altra part, cal tenir en compte que respecte de les exigències de forma i contingut de l'escrit d'interposició del recurs de cassació, els criteris de la Sala civil i penal del TSJC es remeten als anteriors criteris del TS de 2011; remissió que cal entendre efectuada als vigents de 2017.

La darrera asseveració no és neutra sinó que comporta rellevants conseqüències en relació al control d'admissió del recurs de cassació. En efecte, els criteris de la Sala civil i penal, relatius a l'admissió del recurs de cassació, contenen un apartat III, que sota el títol "*Termini, forma, contingut de l'escrit d'interposició i tramitació del recurs de cassació*", indica que cal atènr-se al que disposen els articles 479 i següents, la disposició final 16 de la LEC i l'acord interpretatiu del TS de 30.12.2011 en allò que sigui aplicable.

Si es comparen els acords de la Sala primera del TS de 30.12.2011 i el de 27.01.2017 es poden extreure les següents conseqüències.

En primer terme, s'argumenta en els criteris de 2017 que des de l'acord de 2011 molts dels escrits d'interposició tenen una extensió desmesurada que dificulta la fase d'admissió, entorpeix el coneixement de les pretensions, introdueix confusió i provoca que els arguments rellevants restin enfosquits, alhora que s'aprecia una tendència a la introducció de llargs antecedents sobre el desenvolupament del procés, amb oblit de l'objecte dels recursos extraordinaris.

En segon terme, s'inclou una part relativa als requisits de l'estructura dels recursos, a l'encapçalament de cada motiu del recurs i al desenvolupament de cadascun d'aquests. El Tribunal Superior ja ha posat en relleu al llarg de la seva trajectòria que, malgrat tenir atribuït el coneixement dels recursos extraordinaris d'infracció processal i cassació, ha temperat en moltes ocasions el rigor formal de les exigències d'aquests, per tal de donar compliment a la finalitat de la cassació, com l'entén la Llei 4/2012, que no és altra que permetre una tasca intensa d'unificació de l'ordenament civil mitjançant l'interès cassacional.

D'aquí que si bé una estructura adequada, que refusa els recursos que es presenten com a escrits d'al·legacions, que no es sistematitzen en motius o que no indiquen amb precisió el

Justicia, cuestiones jurídicas, de un modo preciso y razonado, pero siempre sin apartarse de los hechos, pues no cabe la revisión de la base fáctica de la Sentencia de segunda instancia, como ya se ha dicho, de ahí que el vicio de la "petición de principio" o de hacer "supuesto de la cuestión", continúe determinando inexorablemente la improcedencia del recurso de casación, por la obvia razón de impedirle cumplir sus estrictas y específicas funciones, que están por encima de la defensa del "*ius litigatoris*", de manera tal que, aunque formalmente atribuye a la Sentencia impugnada la infracción de concretos preceptos sustantivos, sus argumentos discurren al margen de lo que constituiría un adecuado razonamiento de su vulneración".

que es demana, pot ésser exigible, a l'igual que succeeix amb els requisits de l'encapçalament dels motius, costa pensar que, coneguda la trajectòria del Tribunal Superior, es segueixi aquest rigor formal i s'inadmetin recursos de cassació o d'infracció processal per les causes expressades. Sí pot succeir que aquestes causes puguin acompanyar a veritables raons d'inadmissió, consistents en l'alteració de la base fàctica de la sentència, el fer supòsit de la qüestió, el voler substituir l'argumentació de la Sala per la pròpia, però difícilment entenc que el Tribunal Superior de Justícia les emprarà com a criteris d'inadmissió per sí sols.

Més dubtes, en relació al dret al recurs (art. 24 CE), em planteja que la limitació en l'extensió, ja inclosa pel recurs contenciós-administratiu, ara es determini com a causa d'inadmissió. Existeix una certa contradicció en els referits criteris. Per una part, es determina que per la Sala l'extensió suficient es situa en els vint-i-cinc fulls⁴⁶, però per altra s'exposa que l'extensió excessiva en els termes de l'apartat III.1 pot ésser innecessària i donar lloc a la inadmissió. Només si es connecta l'extensió desmesurada amb la dificultat per a conèixer realment el fonament del recurs o l'existència de contradiccions o confusions que no permeten entendre quin és el veritable motiu del recurs es podria justificar la inadmissió. És a dir, la inadmissió no pot venir de la limitació quantitativa de les pàgines del recurs sinó de deficiències greus en el seu contingut que impedeixen captar a la Sala quin és el motiu o motius del recurs.

Espero que aquestes darreres consideracions, en la línia de la intensificació de la tasca del Tribunal Superior de Justícia mitjançant el recurs de cassació, tal i com s'exposa en el Preàmbul de la Llei 4/2012, de 5 de març, obstin a l'aplicació estricta d'unes exigències tant rigoroses i formals per l'estructura dels recursos.

4. La connexió entre el recurs extraordinari d'infracció processal i el de cassació: la pervivència de la solució provisional de la Disposició final 16 LEC

El recurs extraordinari d'infracció processal no es troba contemplat per la Llei 4/2012, de 5 de març, de manera que el mateix conté la seva regulació a la LEC (arts. 468 a 476 LEC 1/2000), en els paràmetres que determinen els criteris de 27.01. 2017, establerts per la Sala primera del Tribunal Suprem, així com en el que es preveu a la Disposició Final 16 de la LEC, que estableix un règim provisional que, a hores d'ara, és encara l'aplicable.

A diferència del recurs de cassació, en el qual es pot adduir qualsevol infracció de normes legals, sempre que concorri l'interès cassacional, el recurs extraordinari d'infracció processal no dóna cabuda a qualsevol infracció processal, sinó només a les previstes a

⁴⁶ S'assenyala, fins i tot, el tipus d'interlineat (1,5), la Font (Times New Roman) i el tipus (12 al text i 10 a les notes a peu o transcripció literal de preceptes o resolucions judicials).

l'article 469 LEC, de manera que es pot compartir l'afirmació que aquest recurs té un caire més extraordinari que el del recurs de cassació⁴⁷.

Ara no és el lloc ni el moment d'analitzar el recurs extraordinari d'infracció processal, més enllà de les consideracions que hem realitzat, però sí de posar en relleu la seva connexió amb el recurs de cassació, derivada del manteniment d'una regulació provisional, continguda a la DF 16 LEC, per la manca d'aprovació de la reforma de la LOPJ (art. 73) i atribuir la competència del coneixement dels recursos extraordinaris per infracció processal als Tribunals Superiors.

El règim del recurs d'infracció processal es trobava regulat amb caire provisional a la DF 16 de la LEC. Aquesta temporalitat ha estat mantinguda per la reforma de l'esmentada DF 16 LEC, operada per la llei 37/2011, de 10 d'octubre, de mesures d'agilitació processal, i encara es manté avui en dia.

En aquest sentit, s'ha de posar de manifest que el recurs d'infracció processal només pot articular-se sol, i en aquest cas davant del Tribunal Suprem, quan es tracti d'infraccions previstes als apartats 1 i 2 de l'article 477.2 LEC (sentències dictades per la tutela de drets fonamentals, excepte l'article 24 CE, i de quantia superior a 600.000 euros). Fora d'aquestes hipòtesis, si es planteja davant del Tribunal Superior de Justícia un recurs extraordinari d'infracció processal autònom, la doctrina establerta ha estat la següent. Les interlocutòries, entre d'altres, de 30.06.2005 (ECLI:ES:TSJCAT:2005:409A; MP Maria Eugenia Alegret Burgués), 26.04.2006 (ECLI:ES:TSJCAT:2006:61A; MP Núria Bassols Muntada), 9.06.2008 (MP José Francisco Valls Gombau) i 30.04.2009 (ECLI:ES:TSJCAT:2009:122A; MP Carlos Ramos Rubio) van exposar amb claredat la improcedència de plantejar davant del Tribunal Superior un recurs extraordinari per infracció processal que no anés acompanyat del preceptiu recurs de cassació. No obstant, no van acordar la seva inadmissió, sinó que en

⁴⁷ LÓPEZ SÁNCHEZ (2004), pàg. 44. En el sentit esmentat, i per posar de manifest com no totes les infraccions processals són susceptibles d'aquest recurs, esdevé gràfica la lectura de la Interlocutòria del Tribunal Suprem, de data 8.06.2010 (ECLI:ES:TS:2010:7482A; MP: Francisco Marín Castán), segons la qual les infraccions en matèria de costes processals resten excloses de l'àmbit cognitiu del recurs extraordinari: *"No todas las infracciones procesales son controlables a través del recurso extraordinario, ni en el régimen provisional regulado en la Disposición final 16ª de la LEC 2000, ni siquiera en el más amplio del articulado (arts. 468 y siguientes), que tiene todavía pospuesta en parte su vigencia (vid. Disp. final 16ª, apartado 2); además es imprescindible, aparte la recurribilidad de la sentencia, que la vulneración de la norma procesal sea incardinable en alguno de los motivos tasados en el art. 469.1 LEC 2000, en ninguno de los cuales tiene encaje adecuado la infracción de los artículos sobre costas, dado que el pronunciamiento relativo a éstas no se regula en la ley de enjuiciamiento dentro de las normas sobre las resoluciones judiciales, en los arts. 206 a 215, sino que es tratado en diferente Libro de la LEC 2000 (Libro II, Título I, Capítulo VIII, arts. 394 a 398 LEC 2000), donde se establecen las disposiciones relativas a "la condena en costas", que, evidentemente, no tienen cabida en el motivo segundo, del art. 469.1 LEC 2000, referido únicamente a normas reguladoras de la sentencia, ni tampoco en el motivo tercero del mismo precepto, atinente a normas que rigen los actos y garantías del proceso cuando la infracción determinare la nulidad o hubiere podido producir indefensión. La exclusión del recurso extraordinario por infracción procesal es, por otra parte, acorde con el reforzamiento de la naturaleza instrumental del proceso; de ahí que sea coherente con este sistema de recursos el que se exceptúe del extraordinario procesal la denuncia de vulneraciones de las normas reguladoras de las costas"*.

tots els casos esmentats van remetre les actuacions al Tribunal Suprem per considerar-lo l'òrgan competent⁴⁸.

Amb posterioritat, aquesta doctrina ha estat mantinguda, en el sentit que el Tribunal Superior esdevé incompetent per a conèixer d'un recurs extraordinari per infracció processal interposat de manera autònoma; és a dir, sense un recurs de cassació per vulneració de normes catalanes, però sembla que s'assenyala que el que seria procedent seria la seva inadmissió i no la remissió al Tribunal Suprem⁴⁹.

Quan es tracti de sentències que es recorrin en cassació a l'empara de l'apartat tercer de l'ordinal segon de l'article 477 LEC, solament es podrà presentar recurs d'infracció processal si, a la vegada, s'articula recurs de cassació contra la sentència d'instància (IITSJC 31.05.2010 (ECLI:ES:TSJCAT:2010:249A; MP: José Francisco Valls Gombau), 3.12.2012 (ECLI:ES:TSJCAT:2012:639A; MP: José Francisco Valls Gombau), i 29.07.2013 (MP: José Francisco Valls Gombau).

I en aquest ordre d'idees, i tot tenint en compte que la Llei 4/2012 solament preveu com a únic canal processal d'accés a la cassació l'interès cassacional, el recurs d'infracció processal no serà admès, excepte els supòsits anteriors referits on la competència correspon al Tribunal Suprem, si la sentència d'apel·lació no és susceptible de ser recorreguda en cassació. Des d'aquesta òptica, una sentència d'una Audiència que porti a terme una valoració absurda, inversemblant, irracional o il·lògica de la prova o incorri en una errada patent o notòria (extrems que poden constituir un motiu de recurs extraordinari d'infracció processal -art. 469.1.4 LEC-), però que no contingui cap infracció del dret civil català, pot exigir al recurrent un esforç adreçat a dissenyar un eventual motiu de cassació per així poder intentar que el TSJC analitzi el recurs extraordinari d'infracció processal.

⁴⁸ Reproduïm aquí l'argumentació que empen les interlocutòries citades: "Por todo ello, y dado que en el presente caso el recurso extraordinario por infracción procesal no va acompañado del correspondiente recurso de casación fundado en infracción de normas del Derecho civil propio de esta Comunidad del que debiera conocer este Tribunal Superior, *la competencia para conocer del de infracción procesal único interpuesto, es del Tribunal Supremo* según la citada regla 1ª del apartado 1 de la Disposición Final 16ª de la Ley de Enjuiciamiento Civil; por lo que aplicando -por analogía- el art. 484.1 de la misma Ley procesal, procederá acordar la remisión de las actuaciones a la Sala 1ª del Tribunal Supremo y el emplazamiento de las partes para que comparezcan ante ella en el plazo de diez días" (ITSJC 30-04-2009 ECLI:ES:TSJCAT:2009:122A; MP: JoséFrancisco Valls Gombau).

⁴⁹ Amb detall la ITSJC 29.07.2013 (MP: José Francisco Valls Gombau), que refusa la petició del Ministeri Fiscal de remissió al Tribunal Suprem del recurs extraordinari d'infracció processal: "De lo anteriormente expuesto, conforme nuestros AATSJC 3 de diciembre de 2012 y 23 mayo de 2013, cabe inferir que el recurso extraordinario de infracción procesal en los supuestos de que se haya deducido recurso de casación por interés casacional al amparo de la LCCat, que resulta aplicable al caso de autos, por una cuestión de derecho intertemporal, por infracción de normas de derecho procesal de la LEC *no resultará admisible cuando el de interés casacional no se admita o bien cuando no vaya unido a un recurso de casación por interés casacional*, salvo casos excepcionales (art. 4 LCCat o sentencias dictadas al amparo del art. 477. 2. 1 y 2 LEC) que no son de aplicación al presente supuesto pues se trata de un pleito seguido por razón de la materia (proceso matrimonial cuyo recurso se centra en determinadas medidas sobre alimentos y régimen de visitas para menores). Téngase presente que el recurso extraordinario de infracción procesal no puede formularse con carácter independiente sin formular recurso de casación basado en los nº 1 y 2 del art. 477 LEC". No obstant, en el cas que es resol es plantejava el recurs extraordinari d'infracció processal, acompanyat del de cassació.

Per tant, exposades les anteriors consideracions, esdevé molt rellevant conèixer quina és la connexió que existeix entre el recurs d'infracció processal i la cassació a efectes d'admissió.

En consonància amb la redacció de la DF 16, 5ª LEC⁵⁰, s'ha de partir, en primer terme, de la dada que la doctrina jurisprudencial del Tribunal Superior, ja exposada, ha interpretat aquesta disposició en el sentit de no admetre la seva competència per a conèixer d'un recurs d'infracció processal interposat de forma autònoma.

En segon terme, per a determinar si un recurs de cassació esdevé admissible s'ha de prescindir del recurs extraordinari d'infracció processal i analitzar si el recurs de cassació interposat compleix amb les exigències que la Llei 4/2012 i els criteris del Ple de la Sala Civil i Penal del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya per a ésser admès. Només en el cas que ho sigui, la Sala procedirà a l'examen de l'admissibilitat del recurs d'infracció processal. En canvi, si es conclou que el recurs de cassació no pot ésser admès, aquesta decisió comporta ineluctablement la inadmissió del recurs extraordinari per infracció processal.

Finalment, s'ha de recordar que les infraccions de normes processals catalanes (art. 4 Llei 4/2012 i criteris de 22-03-2012), malgrat constituir normes processals, no són objecte del recurs extraordinari d'infracció processal sinó del recurs de cassació que coneix el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya.

5. Conclusions

El present estudi ha permès l'obtenció d'una sèrie de conclusions que poden ésser sintetitzades de la següent forma:

1. La Llei 4/2012, de 5 de març constitueix una norma processal catalana que regula de forma parcial el recurs de cassació, fonamentat en la vulneració d'una norma catalana, i el manté dins de l'estructura de la llei d'enjudiciament civil. Aquesta llei elimina el requisit de la quantia com a criteri d'accés i adopta únicament el paràmetre de l'interès cassacional.

⁵⁰ "5.ª Si se tramitaren conjuntamente recurso por infracción procesal y recurso de casación, la Sala examinará, en primer lugar, si la resolución recurrida es susceptible de recurso de casación, y si no fuere así, acordará la inadmisión del recurso por infracción procesal. Cuando el recurso por infracción procesal se hubiese formulado fundando exclusivamente su procedencia en el número 3.º del apartado segundo del artículo 477, la Sala resolverá si procede la admisión o inadmisión del recurso de casación, y si acordare la inadmisión, se inadmitirá, sin más trámites, el recurso por infracción procesal. Sólo en el caso de que el recurso de casación resultare admisible, se procederá a resolver sobre la admisión del recurso extraordinario por infracción procesal".

2. Els criteris de 22.03.2012 i 4.07.2013, així com la doctrina de la Sala civil i penal del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, han interpretat la Llei 4/2012 en el sentit de permetre que qualsevol infracció d'una norma catalana pugui tenir accés a cassació sempre que s'acrediti en el cas concret la concurrència de l'interès rellevant ("cassacional") per a justificar l'apertura de la cassació.
3. L'interès cassacional permet, des de l'òptica del Tribunal de cassació, portar a terme l'anomenada tasca nomofilàctica i advocar per la uniformitat del dret català. No obstant, caldrà que, en seu de cassació, el Tribunal Superior apliqui els seus propis criteris i valori si determinades solucions previstes en els recents criteris de la Sala primera del Tribunal Suprem de 27.01. 2017 poden o no ser traslladables (extensió, nous supòsits d'inadmissió, interpretació restrictiva de l'excepció que possibilita l'accés a la cassació per la modificació de la jurisprudència per l'evolució de la realitat social o la opinió de la comunitat jurídica, etc...).
4. Des de la vessant del recurrent, l'interès cassacional constitueix una càrrega que l'obliga a acreditar, per cada motiu del recurs, la necessitat i rellevància del pronunciament per part del Tribunal de cassació. Interès cassacional que es podrà justificar, amb el compliment de les exigències previstes en els criteris i en la doctrina de la Sala civil i penal, en la contradicció de la sentència de segona instància amb la doctrina de la Sala o del Tribunal de cassació de Catalunya, o en l'absència de jurisprudència, sempre que en aquest darrer cas, es precisi quin és el problema jurídic concret i la doctrina que es vol que es declari.
5. Les infraccions processals són objecte del recurs extraordinari d'infracció processal, el qual no ha estat contemplat a la regulació de la Llei 4/2012. Aquest es segueix regulant per les normes de la LEC (arts. 468 i ss). Els criteris de la Sala civil i penal, així com la doctrina del Tribunal Superior, criden als criteris de la Sala primera respecte de les exigències formals per l'admissió del referit recurs extraordinari. Caldria plantejar-se per part del Tribunal Superior la possibilitat d'actuar amb criteris propis en relació al recurs d'infracció processal quan acompanya a un recurs de cassació del que coneix el Tribunal Superior. No són objecte del recurs extraordinari d'infracció processal la vulneració d'una norma processal catalana, sinó que la llera processal és el recurs de cassació. Així el recurs de cassació coneix no solament de les infraccions de normes substantives sinó també de les processals que siguin catalanes.
6. El recurs extraordinari d'infracció processal no es pot plantejar de manera autònoma davant del Tribunal Superior de Justícia. Només pot acompanyar un recurs de cassació, fonamentat aquest en la concurrència de l'interès cassacional. L'admissió del recurs de cassació constitueix una exigència ineludible per a poder analitzar el recurs extraordinari d'infracció processal que l'acompanya.

6. Taula de jurisprudència citada

Tribunal Europeu de Drets Humans

<i>Tribunal, Sala i data</i>	<i>Referència</i>
STEDH 19.12.1997 (Brualla Gómez de la Torre [TEDH 1997\2], Repertorio 1997-VIII. contra España)	

Tribunal Constitucional

<i>Tribunal, Sala i data</i>	<i>Referència</i>	<i>Magistrat Ponent</i>
STC Ple 37/1995, 7.02	ECLI:ES:TC:1995:37	Rafael de Mendizábal Allende
STC Ple 47/2004, 25.03	ECLI:ES:TC:2004:47	Pablo García Manzano
STC 1ª, 150/2004, 20.09	ECLI:ES:TC:2004:150	Roberto García Calvo y Montiel
STC 1ª, 114/2009, 14.05	ECLI:ES:TC:2009:114	María Emilia Casas Baamonde
STC 2ª, 10/2012, 30.01	ECLI:ES:TC:2012:10	Francisco Pérez de los Cobos Orihuel

Tribunal Suprem

<i>Tribunal, Sala i data</i>	<i>Referència</i>	<i>Magistrat Ponent</i>
ATS 1ª, 7482/2010, 8.06	ECLI:ES:TS:2010:7482A	Francisco Marín Castán
ATS 1ª 12168/2011, 13.12	ECLI:ES:TS:2011:12168A	José Ramón Ferrandiz Gabriel

Tribunal Superior de Justícia de Catalunya (Sala civil i penal)

<i>Tribunal i data</i>	<i>Referència</i>	<i>Magistrat Ponent</i>
STSJC 12/2002, 18.04	ECLI: ES:TSJCAT:2002:5215	Núria Bassols Muntada

STSJC 21/2002, 18.04	ECLI:ES:TSJCAT:2002:8338	Lluís Puig Ferriol
STSJC 27/2002, 16.09	ECLI:ES:TSJCAT:2002:10032	Antoni Bruguera Manté
STSJC 29/2002, 3.10	ECLI: ES:TSJCAT:2002:10887	Ponç Feliu i Llançà
STSJC 32/2002, de 21.10,	ECLI: ES:TSJCAT:2002:11755	Núria Bassols Muntada
STSJC 37/2002, 28.11	ECLI: ES:TSJCAT:2002:13823	Guillem Vidal Andreu
STSJC 44/2003, 1-12	ECLI: ES:TSJCAT:2003:12184	Núria Bassols Muntada
STSJC 23/2004, 19.07	ECLI: ES:TSJCAT:2004:9012	Guillem Vidal Andreu
ITSJC 30.06.2005	ECLI: ES:TSJCAT:2005:409A	María Eugenia Alegret Burgués
STSJC 34/2005, 3.10	ECLI: ES:TSJCAT:2005:7619	María Eugenia Alegret Burgués
STSJC 15/2006, 24.04	ECLI: ES:TSJCAT:2006:1621	Carlos Ramos Rubio
ITSJC 61/2006 26.04	ECLI: ES:TSJCAT:2006:61A	Carlos Ramos Rubio
STSJC 43/2006, 21.12	ECLI: ES:TSJCAT:2006:13310	Carlos Ramos Rubio
ITSJC 9.06.2008	No publicada al CENDOJ. Es troba a la base de dades de la Sala Civil del TSJC.	José Francisco Valls Gombau
STSJC 28/2008, 15.07	ECLI: ES:TSJCAT:2008:14530	Carlos Ramos Rubio
ITSJC 30-04-2009	ECLI: ES:TSJCAT:2009:122A	José Francisco Valls Gombau
ITSJC 19.11.2009	ECLI:ES:TSJCAT: 2009:1008A	José Francisco Valls Gombau
ITSJC 31.05.2010	ECLI: ES:TSJCAT:2010:249A	José Francisco Valls Gombau
STSJC 22/2010, 31.05	ECLI: ES:TSJCAT:2010:3197	Enric Anglada Fors
ITSJC 21.06.2010	ECLI: ES:TSJCAT:2010:366A	José Francisco Valls Gombau
ITSJC 21.07.2011	ECLI: ES:TSJCAT:2011:409A	María Eugenia Alegret Burgués
STSJC 49/2011, 7.11	ECLI: ES:TSJCAT:2011:10815	Enric Anglada Fors
ITSJC 21.05.2012	ECLI: ES:TSJCAT:2012:232A	Núria Bassols Muntada
ITSJC 8.11.2012	ECLI:ES:TSJCAT:2012:617A	María Eugenia Alegret Burgués
ITSJC 3.12.2012	ECLI: ES:TSJCAT:2012:639A	José Francisco Valls Gombau
ITSJC 10.12.2012	ECLI:ES:TSJACAT:2012:652A	Joan Manel Abril Campoy

ITSJC 7.02.2013	ECLI: ES:TSJCAT:2013:74A	Núria Bassols Muntada
ITSJC 25.07.2013	No publicada al CENDOJ. Es troba a la base de dades de la Sala Civil del TSJC	Maria Eugenia Alegret Burgués
ITSJC 29.07.2013	No publicada al CENDOJ. Es troba a la base de dades de la Sala Civil del TSJC.	José Francisco Valls Gombau
ITSJC 156/2013, 5.12	No publicada al CENDOJ. Es troba a la base de dades de la Sala Civil del TSJC.	Maria Eugenia Alegret Burgués
STSJC 65/2013, 11.11	ECLI:ES:TSJCAT:2013:11427	Carlos Ramos Rubio
ITSJC 23.01.2014	No publicada al CENDOJ. Es troba a la base de dades de la Sala Civil del TSJC.	José Francisco Valls Gombau
STSJC Ple 20/2014, 20.03	ECLI: ES:TSJCAT:2014:3099	José Francisco Valls Gombau
STSJC Ple 23/2014, 7.04	ECLI: ES:TSJCAT:2014:4200	Joan Manel Abril Campoy
ITSJC 26.03.2015	ECLI:ES:TSJCAT:2015:289A	Carlos Ramos Rubio
ITSJC 9.04.2015	ECLI: ES:TSJCAT:2015:212A	Carlos Ramos Rubio
ITSJC 10.03.2016	ECLI: ES:TSJCAT:2016:130A	José Francisco Valls Gombau
ITSJC 14.03.2016	ECLI: ES:TSJCAT:2016:131A	José Francisco Valls Gombau
ITSJC 13.06.2016	ECLI: ES:TSJCAT:2016:240A	José Francisco Valls Gombau
STSJC 18/2017, 29.03	ECLI:ES:TSJCAT:2017:1452	José Francisco Valls Gombau

7. Bibliografia

Francisco de Paula BLASCO GASCÓ (2001) *El interés casacional. Infracción o inexistencia de doctrina jurisprudencial en el recurso de casación*, Aranzadi, Cizur Menor.

Lluís CABALLOL I ANGELATS (2012) "La cassació de Dret Civil Català: antecedents, marc jurídic vigent i perspectives", *Món Jurídic*, pàg. 20 a 21.

Lluís CABALLOL I ANGELATS (2015) "La Llei 4/2012, del recurs de cassació en matèria de Dret civil a Catalunya", *Revista Catalana de Dret Privat*, vol. 15-2, pàg. 67 a 105.

Ignacio DíEZ-PICAZO GIMÉNEZ (2012) "Sobre los nuevos criterios de admisión de la casación civil", *Actualidad Jurídica Aranzadi*, pàg. 6 i ss.

Javier LÓPEZ SÁNCHEZ (2002) *El interés casacional*, Civitas, Madrid.

Javier LÓPEZ SÁNCHEZ (2004) *Los recursos extraordinarios por infracción procesal y de casación*, Aranzadi, Cizur Menor.

Antonio María LORCA NAVARRETE (1992) "La casación foral vasca según la jurisprudencia del Tribunal Superior de Justicia del País Vasco", *Revista Vasca de Derecho procesal y arbitraje*, IV, pàg. 249 a 287.

Francisco MÁLAGA DIÉGUEZ (2003) "El recursos de cassació i extraordinari per infracció processal en la jurisprudència del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya: aspectes processals", *Indret, juliol 2003*, working papers de dret català 5, pàgs. 1 a 23.

Joan MERCADER I RIBA (1968) *Felip V i Catalunya*, Edicions 62, Barcelona.

Juan MONTERO AROCA i José FLORS MATÍES (2009) *El recurso de casación civil: Casación e infracción procesal*, Tirnat lo Blanch, Valencia.

Luis MORENO PASTOR (1989) *Los orígenes del Tribunal Supremo 1812-1838*, Centro de publicaciones del Ministerio de Justicia, Madrid.

Lluís MUÑOZ SABATÉ (1992) "Meditaciones sobre el dilema casacional TS-TSJ", *Revista Jurídica de Catalunya*, pàgs. 785 a 788.

Jordi NIEVA FENOLL (2003) *Recurso de casación civil*, Ariel, Madrid.

Jordi NIEVA FENOLL (2004) "El procés jurisdiccional català entre 1714 i 1835. Breu ressenya històrica", *Revista de Dret Històric Català*, 4, pàg. 29 a 89.

Manuel ORTELLS RAMOS (2007) "Una nueva reforma de la casación civil española", *Práctica de tribunales. Revista de derecho procesal civil y mercantil*, pàg. 5 a 29.

Manuel ORTELLS RAMOS (2010) "La casación en España" en José BONET NAVARRO i José MARTÍN PASTOR *El Recurso de casación civil*, Aranzadi, Cizur Menor.

Lluís PUIG I FERRIOL (1994) *Jurisprudència Civil del Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, 1989- 1992*, Departament de Justícia, Barcelona.

Manuel SERRA DOMÍNGUEZ (1985) a Valentín CORTÉS DOMÍNGUEZ (Coord) *Comentarios a la reforma de la Ley de enjuiciamiento civil*, Tecnos, Madrid, pàg. 771 a 946.

José Francisco VALLS GOMBAU(1988) “Las competencias civiles de los Tribunales Superiores de Justicia: especial referencia a la revisión y a los recursos de casación autonómicos”, *Justicia, II*, pàg. 319 a 359.